

Omkostninger i landbruget

- kan danske landmænd konkurrere

Omkostninger i landbruget

- kan danske landmænd konkurrere

Dansk Landbrug

Udgivet af
Dansk Landbrug
Axelborg, 4. sal
Vesterbrogade 4A
1620 København V
Tlf. 33 39 46 00
E-mail: dl@dansklandbrug.dk
www.dansklandbrug.dk

September 2007

ISBN: 978-87-87323-10-9

Foto: Jens Tønnesen/Dansk Landbrugs Medier

Forord

Som bidrag til bestyrelsens overvejelser om globaliseringens udfordringer for danske landmænd har sekretariatet gennemført en sammenligning af produktionsomkostninger i dansk landbrug med tilsvarende i vigtige konkurrentlande på eksportmarkerne. Analyser af opnåede afregningspriser i forskellige områder af verden afslører store forskelle, og det har interesse at få kortlagt, hvilke omkostningsfaktorer, der i særlig grad bidrager til forskellene.

Kilderne for omkostningsdataene er undersøgelser gennemført af danske/udenlandske organisationer og forskningsinstitutter. De opgjorte omkostninger vedrører priser og udbytter i 2005 (svinekød, æg og fjerkrækød 2004). Produktionssystemer og inputstruktur er som hovedregel fastlagt ud fra 2004-regnskaber.

Omkostningsdataene for plante- og kvægproduktionen er baseret på enkeltbedrifter, som repræsenterer ”typiske kommercielle landbrug” i landet/regionen. Analyserne for svinekød, æg og slagtefjerkræ er baseret på gennemsnitlig produktionseffektivitet i de medtagne lande.

Analysen giver et øjebliksbillede (2004/05) af produktionsomkostningerne i vigtige konkurrentlande. På kort sigt kan forskydninger i valutakurser og fluktuationer i råvarepriser forrykke de indbyrdes omkostninger.

På længere sigt vil den internationale handelsliberalisering gradvis ændre på konkurrencevilkårene og føre til stigende levestandard. Der vil komme stigende konkurrence om jord og arbejdskraft i udviklingslandene, og dermed øges produktionsomkostningerne i en række lande, der i dag er meget konkurrencedygtige. Samtidig øges presset på strukturen i en række I-lande med beskyttede hjemmemarkeder med faldende omkostninger til følge. De tiltag, der iværksættes for at imødegå den globale opvarmning samt give større sikkerhed i energiforsyningen, vil også påvirke konkurrencevilkårene.

I rapporten vurderes, hvorledes disse faktorer vil påvirke udviklingen frem mod 2020.

Indhold

Forord	1
Konklusioner	3
1. Sammendrag	5
2. Prisdannelse på salgsprodukter og inputfaktorer	11
3. Liberalisering og dynamiske tilpasninger	13
4. Vurderinger af landbrugsmarkederne frem mod 2020	15
5. Omkostningsanalyse	20
Bilag	35

Konklusioner

- *Rapportens analyser viser, at landmændene i EU har de højeste omkostninger blandt de medtagne eksportnationer. De modtager også de højeste priser og tilskud.*
- *I den indbyrdes konkurrence inden for EU ligger danske landmænd på en række områder godt placeret. Høj produktivitet kompenserer på disse områder for det høje danske omkostningsniveau*
- *I Danmark er der stor konkurrence om landbrugsjorden, og jordlejen er høj i sammenligning med de fleste andre lande. De mest effektive planteavlsbrug havde alligevel en rentabel produktionen af hvede og raps med de i 2005 opnåede afregningspriser (83 kr./hkg for hvede og 162 kr./hkg for raps).*
- *Omkostningssammenligningen i planteproduktionen afslører et nogenlunde ensartet omkostningsniveau mellem de nye og gamle EU-lande. Men i sammenligning med eksportnationer udenfor EU er omkostningerne højere. De gamle EU-lande har især høje omkostninger til maskiner, bygninger og arbejdskraft. Øget brug af driftsfællesskaber i planteproduktionen også her i landet understøtter, at der er et potentiale for yderligere omkostningsbesparelser.*
- *I sammenligning med lande udenfor EU var husdyrproduktionen i EU i 2005 belastet af højere foderpriser og højere omkostninger til stalde og arbejdskraft.*
- *Indenfor EU giver de lave lønninger i de nye medlemslande en omkostningsfordel især i kvægholdet. Bedre afregningspriser i de gamle EU-lande sikrer dog rentabiliteten på de effektive husdyrbrug.*
- *I international sammenhæng har danske landmænd en høj produktivitet i husdyrproduktionen. Det giver sig eksempelvis udslag i en høj mælkeydelse, en høj foderudnyttelse i svine- og fjerkræproduktionen og i et generelt lavt arbejdsforbrug. Alt sammen forhold der vil komme til stor nytte, når konkurrencevilkårene bliver mere lige i takt med den øgede liberalisering af handlen.*
- *Den øgede afsætning af biomasse til produktion af biobrændstof sammen med tørke i vigtige produktionsområder i 2006 har øget verdensmarkedspriserne på korn og oliefrø. Afhængig af udviklingen i råoliepriserne og i de politiske initiativer omkring klimapolitikken er det vurderingen, at de højere priser på verdensmarkedet vil bestå i en årrække. Det vil bidrage til at udligne forskellen i foderpriser mellem EU og andre lande og således forbedre EU-husdyrholdets konkurrenceevne på verdensmarkedet. Det vil også lette EU-landbrugets tilpasning til en eventuel ny WTO-aftale.*
- *Denne udligning af foderpriserne indtræder ikke efter 2007-høsten. Det skyldes to års dårlig høst i EU og udsigten til en rekordstor majshøst i USA.*
- *Fremtidens landbrug er ikke kun et spørgsmål om lave omkostninger. Analyser viser, at en tredjedel af vores eksport allerede i dag afsættes til en merpris på mindst 20 pct. på EU-markedet. Nicheprodukter til nærmarkedet og specialiteter til højindkomstforbrugere er vigtige indsatsområder.*

Landeforkortelser

USA	USA
Danmark	DK
Tyskland	DE
Frankrig	FR
Spanien	SPA
Sverige	SVE
Ungarn	UNG
Polen	PL
Canada	CAN
Argentina	AR
Brasilien	BRA
Ukraine	UKR
Australien	AUS
New Zealand	NZ

1. Sammendrag

Den globale landbrugsproduktion foregår under vidt forskellige naturgivne og politiske vilkår. Det er kendetegnende for fødevareforsyningen, at den i høj grad er baseret på lokal produktion. Mange fødevarer er let fordærvelige og kan derfor kun vanskeligt transporteres over store afstande. Hensynet til forsyningssikkerhed spiller også en stor rolle.

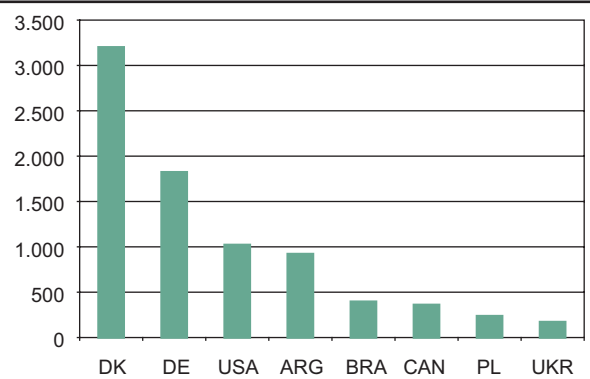
Traditionelt foregår dog en handel med produkter, som kun kan dyrkes i specifikke klimazoner (tropiske frugter mv.). Yderligere foregår der en eksport af basale landbrugsråvarer fra lande med meget konkurrencedygtige produktionsbetingelser fra naturens side (fx mejeriprodukter fra Oceanien og oliefrø fra USA).

Globaliseringen og den teknologiske udvikling er nu ved at ændre dette mønster. Politiske omvæltninger, øgede markedsåbninger, investeringer i forbedret infrastruktur og teknologioverførsel har ført til nye spillere på verdensmarkedet for de basale landbrugsråvarer - bl.a. Argentina og Brasilien .

Samtidig øges den globale omsætning af forædlede fødevarer. En voksende del af verdens befolkning efterspørger specialiteter fra andre lande. Samtidig er der et stigende marked for eksport af viden og teknologi. Der udvikler sig en mere tydelig arbejdsdeling mellem producenter og eksportører af råvarer/standardvarer og eksportører af højt forædlede specialprodukter, som stiller store krav til know-how og markedsføring.

Lande med store ekstensivt udnyttede landbrugsarealer og en stor ledig arbejdskraftreserve har markant lavere produktionsomkostninger i primærproduktionen, end det typiske billede er i Vesteuropa. Men disse lande er ofte kendetegnet ved en dårlig infrastruktur og store afstande til forarbejdningsvirksomheder og markeder. I takt med investeringer i vejanlæg mv. øges disse områders konkurrenceevne. De internationale fødevarefirmaer og i en vis udstrækning landmænd udnytter de nye indtje-

Figur 1.1 Jordleje, kr. pr. ha, 2005

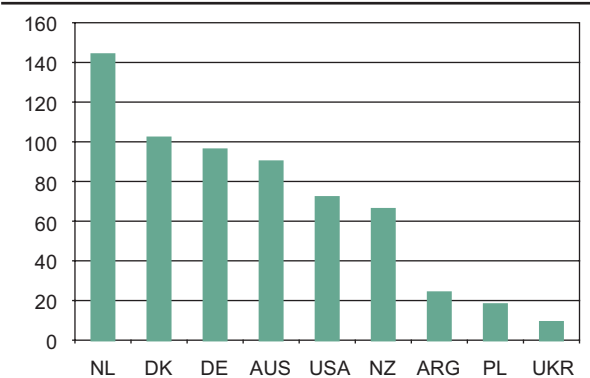

ningsmuligheder via teknologioverførsel og investeringer i produktionsanlæg i disse områder.

Mens landmænd i lavomkostningslande har et fortrin på løn og jordleje er I-landenes landmænd bedst stillet, når det gælder arbejdsstyrkens kvalifikationer, adgang til kapital og nærhed til markeder. I-landenes landmænd har også bedst adgang til ny viden og kan hurtigere opfange skift i forbrugerpræferencer og således opnå bedre priser for produkterne.

Hele værdikæden må indgå i en samlet vurdering af konkurrenceevne, dvs. råvarepris, logistik, forarbejdning, eksportadgang og forbrugeradgang. Dansk landbrugs internationale styrke ligger netop i et samarbejde gennem hele værdikæden med hen-

Figur 1.2 Arbejdsomkostninger, kr. pr. time, 2005

blik på at imødekomme skiftende forbrugerpræferencer for høj kvalitetsprodukter og under anvendelse af den nyeste teknologi.

I international sammenhæng betaler danske landmænd en høj jordleje. Der er stor konkurrence om jorden mellem de forskellige produktionsgrene for at opretholde og udvikle den store eksport af forædlede husdyrprodukter, som kendetegner dansk landbrug.

EU's landbrugspolitik lægger rammerne om denne produktion. Politikken er blevet fundamentalt omlagt siden starten af 1990'erne. Landmændenes afregningspriser er gradvist sænket til niveauet på verdensmarkedet, og afkoblede indkomstilskud har afløst prisstøtten. Yderligere reformer i denne retning vil præge udviklingen de kommende år bl.a. i sammenhæng med WTO-forhandlingerne. Danske fødevarer virksomheder får lettere adgang til markeder i eksempelvis fjernøsten, og må imødesee mere importkonkurrence på EU's indre marked. En udvikling der vil være til fordel for de landes landbrug, som i forvejen er til stede på de globale markeder.

De kommende års vækst i fødevarerforbruget ventes især at foregå i de befolkningsrige lande i Asien med Kina og Indien i spidsen. Det er forventningen at landene selv vil udbygge produktionen, så de kan imødekomme hovedparten af den øgede efterspørgsel. Der vil være et stort marked i disse områder for salg af avlsdyr, teknologi mv. Øget importefterspørgsel efter landbrugsråvarer ventes primært imødekommet fra lande i Sydamerika, hvor der endnu er store uudnyttede arealressourcer. Der vil også være vækst i I-landenes fødevarerproduktion, men mest i form af en øget værditilvækst på den eksisterende primærproduktion.

Både klimadiskussionen og hensynet til energiforsyningen har de senere år øget efterspørgselen efter biomasse til energiproduktion. Den ekstra efterspørgsel efter korn, sukker og vegetabiliske olier hertil i kombination med tørken i 2006 og høj vækst i økonomien i øvrigt har ført til kraftige prisstigninger på korn og oliefrø. Hvorvidt disse højere priser bliver det normale de kommende år beror i høj grad på den fremtidige pris på råolie og på den poli-

tiske vilje til at fremme produktionen af energi på basis af biomasse. Det påvirker også udviklingen, om der kommer teknologiske gennembrud, så ethanol fremadrettet primært produceres ud fra cellulose og træstof.

På mellemlang sigt ventes biobrændstof at skulle produceres på korn, sukker og oliefrø som nu. Det vil sikre højere priser og dermed gavne indkomsterne hos landbefolkningen i mange af verdens fattigste lande. De øgede foderpriser vil også omsætte sig i højere priser på husdyrprodukter.

Udviklingen vil lette den fortsatte liberalisering af EU's landbrugspolitik. De foreliggende vurderinger af effekten på fremtidens korn- og oliefrøpriser tyder på, at verdensmarkedspriserne stiger til det hidtidige prisniveau i EU. Det øger EU's konkurrenceevne på eksportmarkederne for kød og mejeriprodukter, og det bliver lettere at tilpasse sig en situation uden eksportstøtte.

EU's landmænd vil fremadrettet fortsat være underlagt krav til fødevarer sikkerhed, dyrevelfærd, naturbevaring og miljøbeskyttelse, som er skrapere end hos konkurrenterne. I det omfang disse ekstraomkostninger ikke kan dækkes ind via tillæg til forbrugerpriserne eller målrettede tilskud vil det sætte EU's landmænd i en dårlig konkurrencemæssig situation.

Nicheproduktioner til nærmarkedet - fx økologi - og specialprodukter til højindkomst-forbrugergrupper globalt vil blive vigtige kendetegn ved fremtidens landbrug og fødevarerindustri i Danmark. Der vil være krav om fuldt udbyggede dokumentationssystemer.

Ud over fødevarerproduktion vil fremtidens landbrug også blive kendetegnet ved en forøget omsætning af fødevarer teknologi. Eksport af avlsdyr, udsæd og produktionssystemer er alle områder, der vil kræve et erhverv med stor innovationsevne, hvor der er et tæt samvirke mellem forskningsinstitutioner, virksomheder og landmænd.

Fælles for disse udviklingsveje er evnen til at give produkterne en særlig merværdi, som kan berettig-

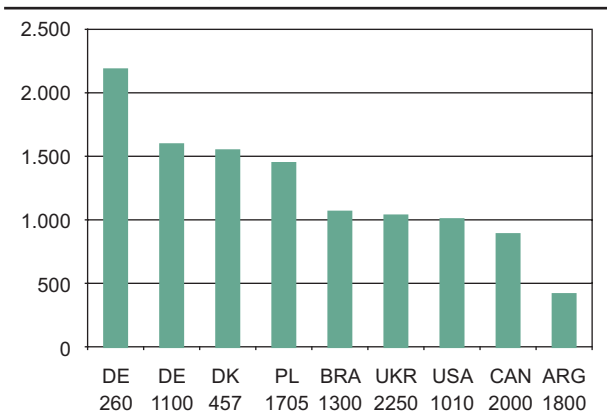
højere priser på markedet, og dermed en bedre aflønning af de indsatte ressourcer

Planteavlsbrug

Det generelle billede for de store effektivt drevne planteavlsbedrifter i analysen er en rentabel produktion med de givne produktions- og afregningsvilkår i 2005. Undtagelsen er de mindre planteavlsbrug i EU.

I EU er støtten en væsentlig faktor i den betalte jordleje. Ses der bort fra jordlejen, så viser analysen dyrkningsomkostninger for hvede i EU på ca. 80 kr. pr. hkg. Niveauet synes at være nogenlunde det samme i nye som gamle medlemslande. Det skyldes især et lavere udbyttensniveau i de nye medlemslande.

Figur 1.3 Dyrkningsomkostninger 2005 for raps/sojabønner uden jordleje, kr. pr. ton

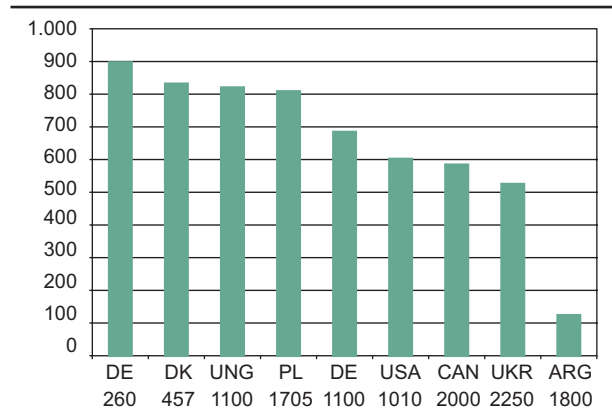
Tal under landet angiver bedriftens areal.

For raps ligger dyrkningsomkostningerne i EU - uden jordleje - på ca. 150 kr. pr. hkg. Dog noget højere på de arealmæssigt mindre brug.

I Ukraine, USA og Canada ligger dyrkningsomkostningerne for hvede på ca. 60 kr. pr. hkg og på ca. 100 kr. for raps. Det er også niveauet for sojabønner i Brasilien. Den argentinske bedrift skiller sig ud med markant lavere dyrkningsomkostninger for både sojabønner og hvede. På bedriften kan dyrkes to årlige afgrøder med sojabønner i 1. halvår og

hvede i 2. halvår. Begge med minimal jordbehandling.

Figur 1.4 Dyrkningsomkostninger 2005 for hvede uden jordleje, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

De højere dyrkningsomkostninger i EU end i de øvrige eksportnationer skyldes især højere omkostninger til maskiner og arbejde. Reduceret jordbehandling og mere udbredt brug af maskinsamarbejde kan være vejen til lavere omkostninger i EU.

Kvægbrug

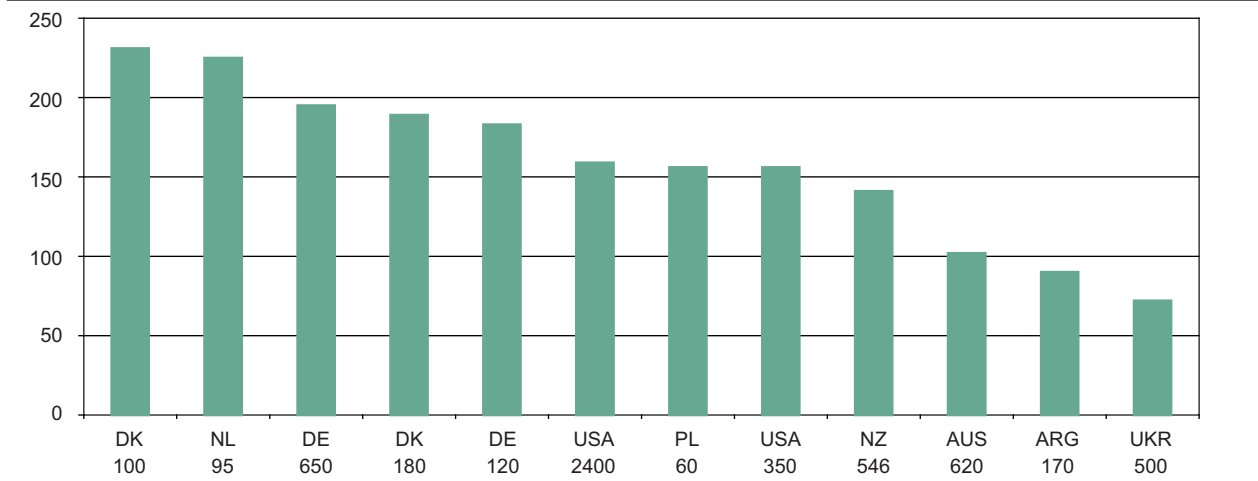
Kvægproduktionen er som hovedregel græsningsbaseret. Hovedparten af foderet dyrkes på bedriftens egne ejede arealer eller på forpagtede arealer. I Nordeuropa og i Nordamerika må dyrene på stald i vinterhalvåret, mens de i sydligere lande typisk er på græs året rundt. Undtagelser herfra er store kvægfarme i USA (opfedning af fedekvæg eller mælkeproduktion) og kvægbedrifter i områder af verden, hvor der er knaphed på græsningsarealer. Foderet indkøbes typisk på disse brug.

Mælkeproduktion

En stor del af verdens mælkeproduktion foregår på små familiebrugsenheder. Disse brug er ikke omfattet af analysen. De valgte bedrifter fra verdens eksportområder er alle større end gennemsnittet for landene. Det er bedriftsstørrelser, der vil tegne konkurrencevilkårene i årene fremover.

EU's mælkeproduktion er meget kapitalintensiv - især i de oprindelige medlemslande. Kapitalbindin-

Figur 1.5 Totale omkostninger for mælk uden kvoterente 2005, øre pr. kg

Tal under landet angiver antal malkekøer på bedriften.

gen er særlig høj i Holland med 23 kr. pr. kg mælk på grund af de høje kvoteværdier. I Danmark og New Zealand er kapitalbindingen ca. 10 kr. pr. kg mælk. I New Zealand tegner ejerbeviser i kooperativer sig for en fjerdedel af kapitalbehovet. Kapitalbindingen er lavest på den amerikanske feed lot og bedriften i Ukraine med ca. 2 kr. pr. kg mælk. De lave kapitalværdier i lande i Østeuropa og Sydamerika skyldes også en underudviklet kreditsektor samt høje rentesatser.

Arbejdsomkostningerne pr. produceret kg mælk er størst i Vesteuropa med typisk 40-60 øre pr. kg. I USA, Argentina, Australien, New Zealand og Polen er omkostningen ca. 20 øre pr. kg. Bedrifter med egen grovfoderproduktion har typisk et højere arbejdsforbrug end bedrifter med indkøbt foder - fx den amerikanske feed lot. Til gengæld er udgifter til foderindkøb lavere.

I figur 1.5 er opgjort de samlede omkostninger ved mælkeproduktion på de enkelte bedrifter. Der er korrigeret for anden indtjening fra kvægholdet ved at reducere de samlede omkostninger med disse salgsindtægter.

I EU(15) varierer produktionsprisen mellem 2,00 kr. og 2,50 kr. pr. kg. Heraf udgør omkostningen til kvote ca. 10 øre i Danmark og Tyskland og det tredobbelte i Holland. Omkostningen uden kvote udgør ca. 1,90 kr. pr. kg på de største bedrifter i Danmark og Tyskland. Heraf udgør jordleje ca. 20 øre. I Polen, USA og New Zealand er produktionsom-

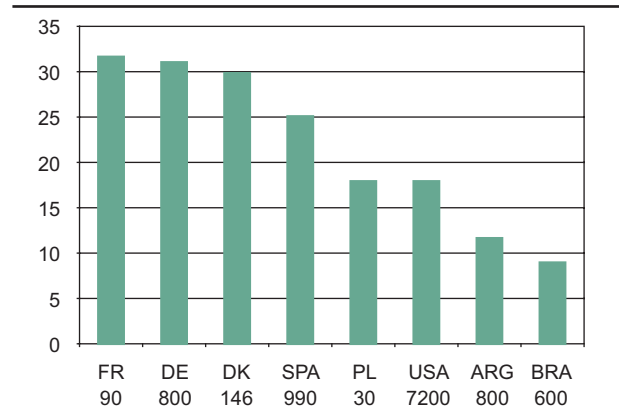
kostningerne ca. 1,50 kr. pr. kg. Australien, Argentina og Ukraine har omkostninger på ca. 1,00 kr. pr. kg.

Fedekalve

Omkostningsforskellene er endnu større i oksekødproduktionen. Bedrifterne i analysen opfoder alle kalve til slagtning. I Danmark og Polen er det opfodning af tyre af malkekvægrace, mens det i alle andre lande er slutfodning af ungdyr fra kødkvægracer.

I Danmark, USA og Spanien opfedes dyrene på indkøbte fodermidler, mens dyrene typisk slutfedes på ekstensive græsningsarealer i Sydamerika. I andre lande fodres med en blanding af græs og kraftfoder.

Figur 1.6 Produktionsomkostninger for oksekød 2005, kr. pr. kg slagtet vægt

Tal under landet angiver årsproduktionen af slagtekalve.

Adgangen til billigt foder på græsningsarealer giver specielt landmænd i Sydamerika en omkostningsfordel. Der er heller ikke omkostninger til opstaldning. Samlet kan landmændene i disse lande producere oksekød til ca. 10 kr. pr. kg slagtet vægt.

I USA og Polen ligger omkostningerne på 17-18 kr. pr. kg slagtet vægt. I EU(15) er omkostningerne 25-30 kr./kg.

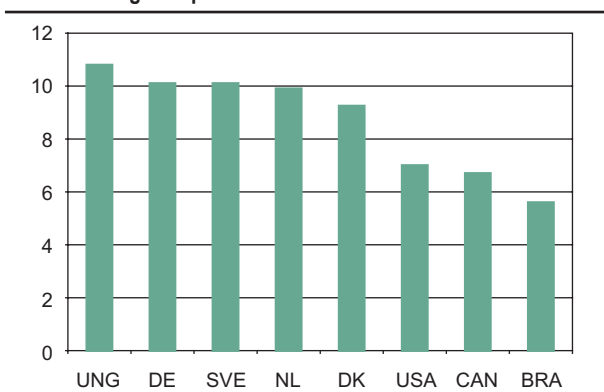
Svin og fjerkræ

Svine- og fjerkræproduktionen adskiller sig fra de øvrige produktionsgrene ved, at de typisk er baseret på indkøbte fodermidler. Det er også produktionsgrene, som især i USA og U-landene er domineret af store landbrugsselskaber enten med oprindelse i foderstofbranchen eller i slagterisektoren. Disse selskaber gør ofte brug af den nyeste teknologi.

Til forskel fra de foregående landesammenligninger, der alle er baseret på bedrifter med en effektivitet, der ligger over gennemsnittet for landet, så tilstræber analyserne i dette afsnit at sammenligne bedrifter med gennemsnitlig effektivitet.

Frem til 2006 var foderpriserne typisk en del højere i EU end i resten af verden. Sammen med lavere lønninger og omkostninger til bygninger i disse lande gav det anledning til en del lavere produktionsomkostninger.

Figur 1.7 Produktionsomkostninger 2004 for svin, kr. pr. kg slagtekrop

Svinekød

Danmark har i international sammenhæng en høj produktivitet i svine-sektoren. Derfor ligger danske landmænd også pænt placeret konkurrencemæssigt i forhold til de gamle EU-lande. Dansk svineproduktion har sin styrke i en meget effektiv smågriseproduktion med en høj arbejdsproduktivitet. Slagtesvineproduktionen er mindre konkurrencedygtig end smågriseproduktionen.

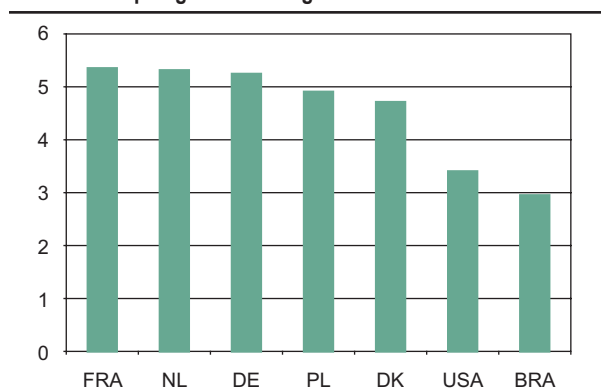
De øst- og centraleuropæiske lande har generelt en lav effektivitet og mange små producenter. Derfor udestår i disse lande en stor strukturtilpasning, som hæmmes af vanskeligheden med at skaffe kapital. En række danske og udenlandske landmænd og landbrugsselskaber deltager i denne restruktureringsproces. Her kan de drage fordel af lave lønninger og i visse lande billigere foder end i EU(15) og samtidig producere med vestlig teknologi og avlsdyr.

Fra 2004 til 2005 er omkostningerne især øget i Brasilien på grund af en styrkelse af valutaen. I USA, Brasilien og Canada var produktionsomkostningerne i 2005 ca. 2 kr. lavere end i EU. Disse landes styrker er lave priser på arbejdskraft, foder og bygninger.

Fjerkrækød

EU har generelt højere omkostninger i slagtekyllingeproduktionen end USA og Brasilien. Ud over gode klimatiske betingelser samt lavere foder- og arbejdsomkostninger i disse lande skyldes det også færre krav til dyrevelfærd og miljø.

Figur 1.8 Produktionsomkostninger 2004 for slagtekyllinger, kr. pr. kg levende vægt

Produktionsprisen i EU pr. kg levende vægt ligger fra 4,71 kr. i Danmark til 5,35 kr. i Frankrig. I USA og Brasilien er produktionsprisen henholdsvis 3,40 kr. og 2,95 kr. pr. kg levende vægt. Danmarks evne til at producere billigere end de øvrige EU-lande skyldes bl.a. høj produktivitet og lav foderpris. I figur 1.8 er vist de samlede gennemsnitlige produktionsomkostninger i de udvalgte lande.

Mens foderomkostningerne i EU spænder fra 2,71 til 3,29 kr. pr. kg levende vægt produceret kød, ligger de i USA og Brasilien lige omkring 2 kr. pr. kg. Der anvendes en stor andel af majs og soja i fjerkræfoderet, som i 2004 var væsentligt dyrere i EU end på det amerikanske kontinent.

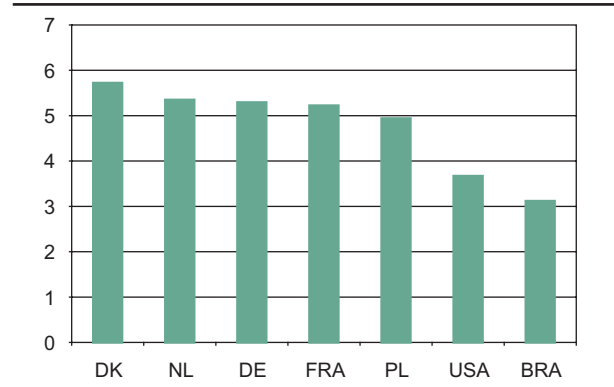
Ægproduktion

Også i ægproduktionen er omkostningerne væsentligt højere i EU end i USA og Brasilien. De lavere produktionsomkostninger skyldes igen lavere foderomkostninger, samt at produktionen er koncentreret på meget store farme, hvor hønerne opstaldes i relativt billige og simple stalde.

Produktionen er heller ikke underlagt samme krav til staldenes indretning og belægningsgrad. Hvor det siden 2004 er lovkrav i EU, at hønerne skal have 550 cm² til rådighed, er der ingen lovkrav i Brasilien og USA. Belægningsgraden ligger typisk mellem 350 og 400 cm² pr. høne. Brasilien og USA har heller ikke forbud mod anvendelse af kødbenmel. I figur 1.9 er vist de samlede gennemsnitlige produktionsomkostninger i de udvalgte lande.

Produktionsprisen pr. kg buræg i EU spænder fra 4,94 kr. i Polen til 5,72 kr. i Danmark. I USA og Brasilien produceres æggene for henholdsvis 3,67 kr. pr. kg og 3,12 kr. pr. kg. De høje produktionsomkostninger i Danmark sammenlignet med de øvrige EU-lande skyldes især høje arbejdsomkostninger og en høj hønnikepris.

Figur 1.9. Produktionsomkostninger 2004 for æg, kr. pr. kg

Ændringer fra 2005 til 2007

De beregnede omkostninger afspejler priser og produktionsvilkår samt valutakurser for 2005 - dog 2004 for svin og fjerkræ. På alle områder har EU-landmændene højere omkostninger end deres konkurrenter uden for EU.

Fra analyseårene og frem til sommeren 2007 er sket en række forskydninger. Tørken i 2006 har øget australske landmænds omkostninger markant, og verdensmarkedspriserne på korn og mejeriprodukter er øget markant.

Det vedvarende fald i den amerikanske dollar over for de fleste lande siden analyseårene har styrket amerikanske landmænds konkurrenceevne. Omvendt har en stigende kurs lagt en dæmper på Brasiliens konkurrenceevne.

2. Prisdannelse på salgsprodukter og inputfaktorer

Prisdannelsen på landbrugets salgs- og inputfaktorer foregår i et samspil mellem lokale udbuds-/ efterspørgselsforhold, markedsorganisering, afstanden til markeder og de politiske vilkår. Alt sammen har det betydning for landmandens endelige afregningspris og for faktorpriserne. Størrelsen af produktionsomkostningerne bestemmes herudover af naturgivne forhold og af produktiviteten i den gennemførte produktion.

Forpagtningspriserne på jord vil i en markedsøkonomi afspejle de stedlige indtjeningsmuligheder, når ressourcerne anvendes i landbrugsproduktionen i konkurrencen med samfundets andre erhvervssektorer. I mange lande er imidlertid gennemført en struktur- og forpagterlovgivning, som påvirker prisdannelsen. Som oftest er sigtet med lovgivningen at beskytte forpagteren.

I nedenstående tabel er vist niveauet for jordleje på bedrifter, som indgår i omkostningsanalyserne for hvede og oliefrø. Jordlejen er vist pr. ha. Niveauet angiver det normale niveau i det område, hvor bedrifterne er beliggende. Niveauerne er ikke landsgennemsnit, men bedrifterne er dog beliggende i vigtige produktionsområder i de pågældende lande.

Afstandsfaktorens store betydning for priser og produktionens indretning kan illustreres med Brasilien. Det er anført, at det koster 5-600 kr. at fragte et ton majs eller sojabønner fra de nye produktionsområder i det centrale samt vestlige Brasilien ud til

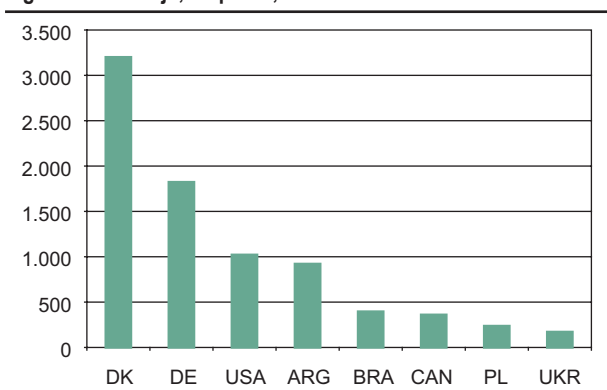
kysten. Det fragår i de opnåelige afregningspriser i planteproduktionen og dermed muligheden for at betale jordleje. Til gengæld bliver det attraktivt at flytte fjerkræ- og svineproduktion til disse områder for at udnytte de lave foderpriser. Tilsvarende tendenser gør sig gældende i andre områder med store transportomkostninger som eksempelvis det centrale Canada og områder i Østeuropa.

Priser på søtransport er relativt lave sammenlignet med landtransport, men varierer meget bl.a. afhængig af konjunkturer og oliepriser. Prisen for at fragte korn fra US-Gulf til nordvesteuropa har det seneste år varieret mellem 11 og 24 kr./hkg.

De aktuelle tarifsatser for en 40 fods kølecontainer fra Sydamerika til Nordvesteuropa ligger på 4-5.000 dollars svarende til ca. 1 kr. pr. kg kød transporteret. Prisen er nogenlunde den samme mellem USA og Nordvesteuropa. Det koster tilsvarende 4-5.000 dollars (900-1.000 kr. pr. ton) for en container til smør fra New Zealand og Australien til Europa. En container fra Europa til Japan koster 3.400 dollars svarende til ca. 750 kr. pr. ton kød/ost mv.

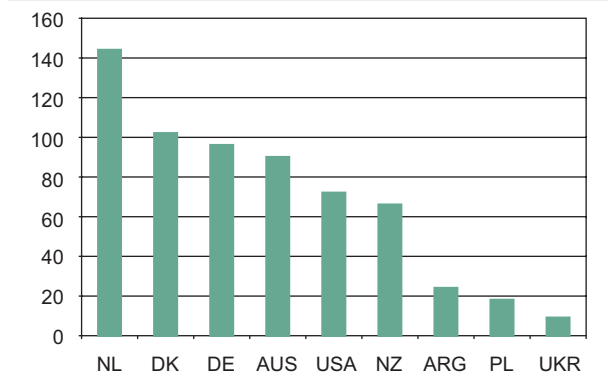
Der er også meget stor spredning i prisen og kvaliteten af arbejdskraft. Timelønnen er høj i industrilande med fuld beskæftigelse. Modsat er lønnen lav i U-lande og i mellemindkomstlande med en ofte stor skjult arbejdsløshed i landdistrikterne med afvandring fra land til by. De lave lønninger smitter af på prisen for serviceydelser. Arbejdsproduktiviteten vil også være lav i disse områder.

Figur 2.1 Jordleje, kr. pr. ha, 2005

Til gengæld vil prisen på arbejdskraft stige kraftigt, når den økonomiske udvikling øger efterspørgselen efter arbejdskraft. Det vil igangsætte en proces med øget mekanisering og stigende arbejdsproduktivitet. Hvorvidt de samlede produktionsomkostninger stiger beror på balancen mellem stigende priser og produktivitet.

I figur 2.2 er vist timelønomkostningen på malkekvægbrug, som indgår i rapportens analyser.

Figur 2.2 Arbejdsomkostninger malkekvægbrug, kr. pr. time

Politiske indgreb i markedernes funktion påvirker som oftest de relative priser og dermed produktionens indretning i de forskellige lande. Støtteordningerne til landbruget, som de hidtil er blevet praktiseret i de fleste I-lande, tiltrækker eller fastholder flere ressourcer i erhvervet, end der ellers ville være og dermed produktionens størrelse og sammensætning. I mange tilfælde har støtten dog også ført til en højere jordleje og dermed til højere jordpriser. En afvikling/omlægning af støtten vil derfor primært give jordejerne et kapitaltab. Dog vil produktionen i udkantsområder og på marginaljorde også blive berørt, ligesom strukturløsningen kan blive forstærket.

3. Liberalisering og dynamiske tilpasninger

Samhandel åbner mulighed for at specialisere sig i brancher, hvor et land er relativt bedst til at fremstille varer og tjenester. Teoretisk ville det være en fordel for alle lande, hvis landene specialiserer sig i de brancher, hvor de har deres styrkepositioner. Det er tankegangen bag de internationale handelsforhandlinger ført først i Gatt og nu i WTO, hvor hovedsigtet er at afvikle handelshindringer og konkurrenceforvridende støtteordninger.

For industrivarer er man efterhånden nået langt i handelsfrigørelsen, og med Uruguay-runden, som blev afsluttet i 1994, blev landbrugs- og fødevarer omfattet af aftalerne. Tjenesteydelser indgår nu med stigende vægt i forhandlingerne.

Handelsfrigørelse er en langstrakt proces, der ofte giver behov for omfattende strukturelle tilpasninger. Eksempler herpå er den europæiske tekstilindustri, hvor mange jobs nu er outsourcet til Fjernøsten. Det har givet mulighed for at fastholde en konkurrencedygtig tekstilindustri også i Danmark

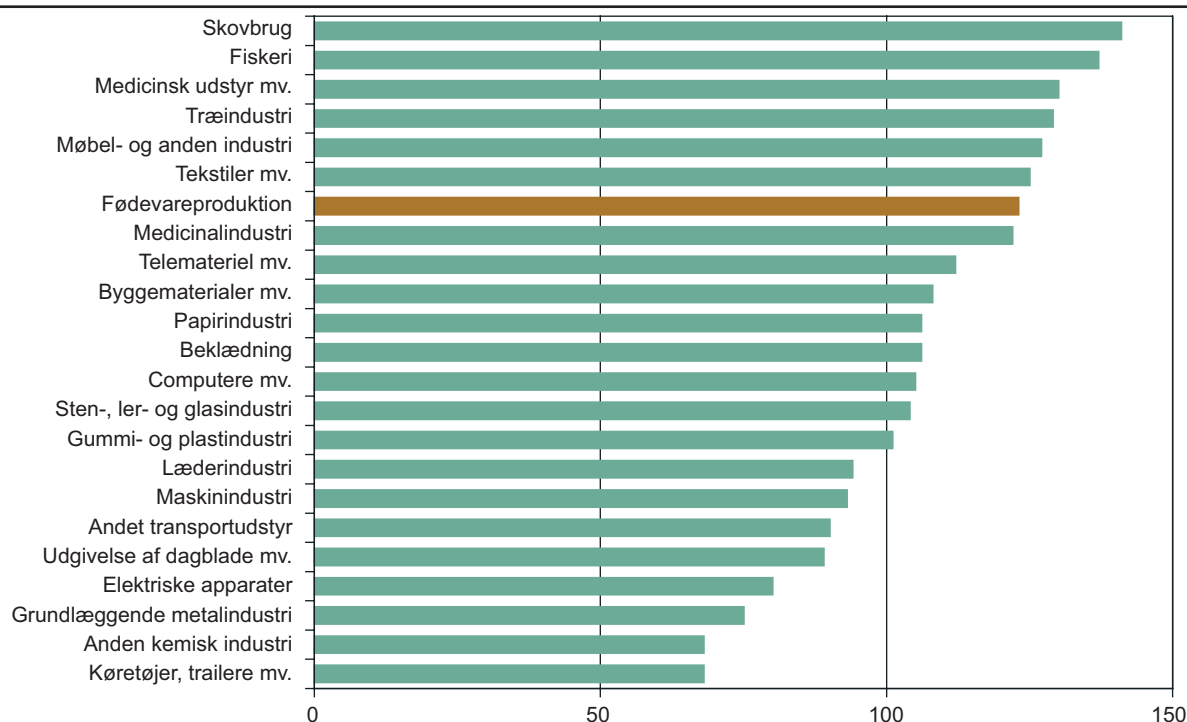
med mange højværdistillinger som bl.a. designer mv.

I regeringens rapport "En offensiv handelspolitisk strategi" fra juni 2007 er Danmarks fremstillings- erhverv opdelt efter styrkeposition. En branche har en styrkeposition, hvis den har en værditilvækst pr. arbejdstime, der er højere end hos vores handelspartnere. Det er i figur 3.1 illustreret ved, at branchen ligger over 100.

Figuren viser, at Danmarks styrkepositioner ligger inden for en bred vifte af brancher. Det drejer sig om medicinalindustrien, fødevarereproducerende erhverv, møbel- og træindustrien mv. Det er også fra disse erhverv, at Danmarks nettoeksport er særlig høj.

I rapporten er også analyseret for, på hvilke varer danske eksportører er i stand til at få mere for deres produkter end deres udenlandske konkurrenter. Et produkt er defineret som et "upmarket" produkt,

Figur 3.1 Danmarks internationale styrkepositioner inden for fremstillingserhvervene

Kilde: Økonomisk Tema om Danmark på de globale markeder. Økonomi- og Erhvervsministeriet.

hvis danske eksportører kan opnå en merpris på mindst 15 pct. i forhold til den gennemsnitlige eksportpris for samme produkttype blandt alle EU-landene. På top-20 listen for danske upmarket produkter figurerer bl.a. svinekød, minkpelse og oksekød. Ca. en tredjedel af føde- og drikkevarebranchens produkter er upmarketprodukter.

Landbrugsraadet har sammenlignet andelen af højværdiprodukter i den danske fødevarereksport med tilsvarende for de andre EU-lande. I denne analyse er kriteriet for højværdi en merpris på 20 pct. Resultatet fremgår af figur 3.2. Det fremgår af analysen, at kun 4 lande - alle med en relativt beskedent landbrugseksport - ligger bedre end Danmark.

Disse analyser dokumenterer, at den danske fødevareresektor står relativt stærkt i den internationale konkurrence og har et godt udgangspunkt i en verden med færre handelshindringer og mindre produktionsforvridende støtte.

Den internationale arbejdsdeling indebærer ofte, at de viden- og forskningstunge dele af produktionsprocesserne forbliver i højindkomstlandene, mens arbejdsintensive rutineprægede opgaver outsources til lande med en lavere arbejds løn. Det er både til fordel for U-landene, som ofte kæmper med stor arbejdsløshed og fattigdomsproblemer, og for I-landene som investerer store beløb i udbygning af kompetencer.

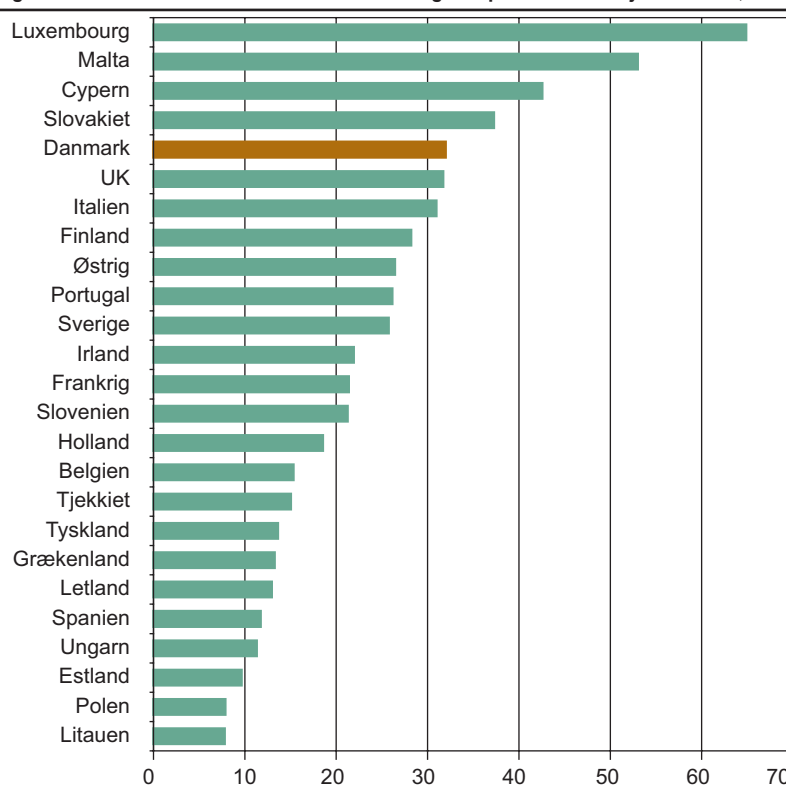
For landbruget vil en tilsvarende udvikling gøre sig gældende. Nicheproduktioner til nærmarkedet - fx økologi - og specialprodukter til højindkomstforbrugergrupper globalt vil kendetegne fremtidens landbrug og fødevarerindustri i Danmark. Der vil være krav om fuldt udbyggede dokumentationssystemer.

Ud over fødevarerproduktion vil fremtidens landbrug blive kendetegnet ved en stærk forøget omsætning af fødevareteknologi. Eksport af avlsdyr, udsæd og produktionssystemer er alle områder, der vil kræve et erhverv med stor innovationsevne, hvor

der er et tæt samvirke mellem forskningsinstitutioner, virksomheder og landmænd.

Fælles for disse udviklingsveje er evnen til at give produkterne en særlig merværdi, som kan berettiggø højere priser på markedet og dermed en bedre aflønning af de indsatte ressourcer.

Figur 3.2 Andelen af EU-25 landenes landbrugseksport der var højværdivarer, 2005

Anm.: Højværdivarer er defineret som varer, hvor der opnås en pris, der er mindst 20 pct. højere end EU-25 gennemsnittet

Kilde: Landbrugsraadet

4. Vurderinger af landbrugsmarkedene frem mod 2020

En række institutioner og organisationer foretager regelmæssigt vurderinger af udsigterne for landbrugsmarkedene på mellemlang sigt - ca. 10 år frem. I første halvår 2007 er udgivet rapporter fra USDA (det amerikanske landbrugsministerium), EU-Kommissionen og OECD/FAO. Tidshorizonten for USDA og OECD/FAO er 10 år frem, mens rapporten fra EU-Kommissionen går frem til 2020. Rapporterne fra USDA og OECD/FAO bygger på fremskrivninger af den hidtidige udvikling og baserer sig på vedtagen politik. EU-Kommissionens rapport adskiller sig ved at opstille 3 scenarier, hvor grundscenariet indeholder effekten af en WTO-aftale svarende til EU's seneste tilbud fra oktober 2005, mens de to alternative scenarier belyser en udvikling uden en WTO-aftale samt et scenarium med fuld afvikling af al støtte.

Befolkningsudvikling og økonomisk vækst

Alle fremskrivninger baserer sig på et sæt af forudsætninger om befolkningsudvikling og økonomisk vækst i de forskellige områder af verden. Ofte anvendes samme kilde til disse vurderinger -f. eks. er EU-Kommissionens rapport baseret på tal fra OECD, som igen benytter FN og Verdensbanken som kilde. Nedenfor beskrives antagelserne i rapporten fra OECD/FAO.

I Europa er fødselsraten ikke tilstrækkelig til at vedligeholde befolkningstallet. Indvandring sikrer dog en beskeden stigning. Globalt er befolkningstilvæksten 1 pct. årlig.

Den økonomiske vækst hænger tæt sammen med befolkningstallet. Både Afrika og Asien ligger med årlige vækstrater på over 4 pct.

De fire såkaldte "BRIC"-lande Brasilien, Rusland, Indien og Kina får stærk stigende betydning for verdensøkonomien også på landbrugsområdet. Landene tegner sig for mere end 40 pct. af verdens befolkning. Landene vil fastholde høje vækstrater, om

Tabel 4.1. Årlig vækst i befolkning og indkomst 2007-16, pct.

	Befolkning	Indkomst
Verden	1,08	3,05
- Afrika	2,04	4,32
- Sydamerika og Caribien	1,17	3,79
- Nordamerika	0,86	2,62
- Europa	0,06	2,13
- Asien	0,98	4,02
- Oceanien	1,08	2,72

Kilde: OECD - FAO Agricultural Outlook 2007-16.

end de nærmer sig de øvrige landes vækstrater mod periodens slutning.

En betydelig del af væksten i disse lande vil rette sig mod forædlede fødevarer bl.a. kød og mejeriprodukter. Det ventes, at denne øgede efterspørgsel i hovedsagen vil blive dækket af landenes egne producenter. Det øgede behov for import af landbrugsråvarer vil især blive dækket af import fra Sydamerika. OECD-landene forudses at tabe terræn i den internationale fødevarerhandel til de nye vækstøkonomier. Der vil fortsat være vækst både i produktion og handel i OECD-landene blot vil vækstraterne være mindre.

Inflation og valutakurser

Det forventes, at de senere års lave inflationsrater kan fastholdes de kommende år. Det er lykkedes at absorbere store olieprisforhøjelser uden generelt stigende inflation. I de første prognoseår ventes olieprisen gradvis at falde til 55\$ i 2012, hvorefter efterspørgselen vil øge prisen til 60\$ i 2016. Skønnet for oliepriserne er baseret på vurderinger fra Det internationale Energiagentur.

Mellemindkomstlandene med hurtigt voksende økonomier får lidt vanskeligere ved at styre inflationen. Oven i den generelle råvareprisinflation (olie, metaller mv.) udsættes de nu også for stigende fødevarerpriser. I fremskrivningerne udlignes forskelle i inflationsrater af forskydninger i valutakurserne.

Kina ventes fortsat at prioritere øget beskæftigelse og vil derfor fastholde sin lave valutakurs overfor dollars og euro.

Biobrændstof

Anvendelse af biomasse i energiforsyningen er kommet på den politiske dagsorden de senere år. Motiverne herfor er flere. Hensynet til forsynings-sikkerheden spiller en betydelig rolle efterhånden, som oliereserverne svinder. Yderligere prioriteres kampen mod den globale opvarmning højt. Anvendelse af biobrændstoffer i stedet for fossil energi bidrager til et mindre CO₂-udslip.

Produktion af biobrændstof er ikke markedsøkonomisk rentabel selv ved en oliepris på 60 \$ pr. tønde. Brasilien er dog en undtagelse på grund af gunstige klimaforhold og billig arbejdskraft. Her er der en mangeårig tradition for brug af bioethanol til transport i konkurrence med benzin. Den historiske vækst i Brasiliens produktion skønnes at fortsætte, og produktionen når 44 mia. liter ethanol i 2016. Det er en vækst på 145 pct. fra 2006. 60 pct. af sukkerproduktionen i Brasilien vil i 2016 indgå i ethanolproduktionen mod nu 50 pct. Mere end 80 pct. af de i 2007 solgte biler i Brasilien er udstyret med motorer, der kan køre på både ethanol og benzin.

EU, USA, Canada og Kina har alle politisk vedtagne mål for brugen af biobrændstof i transportsektoren.

I USA er målet godt 28 mia. liter i 2012. Men på grund af de høje oliepriser i sammenhæng med en lang række offentlige støtteordninger ser det ud til, at den faktiske udvikling overgår målet. Der ydes en afgiftslempelse til ethanol på 74 øre/l og på 145 øre/l biodiesel. Hjemmeproduktion af ethanol beskyttes af en importtold på 78 øre/l. (dollarkurs = 5,5 kr.). De anførte satser skal genforhandles de kommende år. De enkelte delstater fremmer etablering af anlæg via yderligere støtteordninger.

EU's biobrændstof direktiv indeholder en målsætning om, at 5,75 pct. af det samlede brændstofforbrug til transport i 2010 skal være biobrændstof.

Der er pt. ikke udsigt til, at målsætningen nås. Stats- og regeringscheferne har senere forhøjet målsætningen til 10 pct. i 2020. EU's normale toldsats på importeret ethanol er 76 øre/l. Der ydes et arealtilskud på 335 kr./ha ved produktion af energiafgrøder. I de enkelte lande kombineres disse ordninger med afgiftslempelser og/eller lovkrav om iblandning.

Canada har en politisk målsætning om 5 pct. bioethanol i 2010 og 2 pct. biodiesel i 2012. Råvaregrundlaget ventes at være majs og raps.

Kina øger også produktionen af bioethanol. Produktionen skønnes øget fra 1,5 mia. liter i 2006 til 3,8 mia. liter i 2016.

OECD/FAO's antagelser om råvareforbruget i form af majs, hvede og oliefrø til opfyldelse af de opstillede målsætninger fremgår af tabel 4.2.

Med de valgte antagelser medgår en tredjedel af majsproduktionen i USA i 2016 til produktion af bioethanol mod en femtedel i 2006. Og heri indgår en stor forøgelse af majsarealerne på bekostning af især arealet med sojabønner. Alligevel er det under 8 pct. af benzinførbruget, der erstattes med ethanol i 2016. Produktion af biodiesel ud fra sojaolie ventes ikke at blive økonomisk attraktiv.

Tabel 4.2 OECD/FAO's skønnede råvareforbrug til produktion af biobrændstof i 2016, mio. tons

Land	Majs/hvede mv.	Oliefrø
USA	110	2,3
EU	23	21
Canada	4,9	?
Kina	9	?

Kilde: OECD - FAO Agricultural Outlook 2007-16.

I rapporten fra EU-Kommissionen er skønnet, at en imødekommelse af 10 pct. målsætningen i 2020 ville beslaglægge 43 pct. af EU's samlede areal med hvede, majs, oliefrø, brak og sukker. Det anses for urealistisk. Derfor er det i fremskrivningerne antaget, at godt 40 pct. af forbruget må importeres eller produceres på importerede råvarer. Og forbrugsandelen med biobrændstof når kun op på 7,4 pct. i 2020. Arealet med biobrændstof afgrøder øges med

disse antagelser fra 3,7 mio. ha i 2005 til 8,6 mio ha i 2020.

Ved produktion af ethanol fra majs fremkommer et biprodukt, som især er velegnet som foder til drøvtyggere. Som en tommelfingerregel er det vurderingen, at for hver 5 kg majs anvendt til ethanol erstatter restproduktet 1 kg majs til foder. Dvs. der er kun 80 pct. effekt på den almindelige kornbalance for hver ekstra kg majs anvendt til ethanol.

Den globale opvarmning

Klimaændringer har normalt en lang horisont, og effekten vil kun slå gradvis igennem. I Nordvesteuropa ventes et varmere og mere regnfuldt klima. Vækstsæsonen vil blive længere og muliggøre en udvidelse af arealerne med bl.a. majs til modenhed. Det vil bidrage til generelt højere arealudbytter, også for hvede.

I Sydeuropa ventes varmere og mere tørre somre til skade for planteproduktionen. Konkurrencen om vand vil blive skærpet, og kun de mest lønsomme afgrøder vil kunne betale for vanding. Mens opvarmningens effekter allerede kan ses på sædskifterne i Nordeuropa, så er det vurderingen i Kommissionens rapport, at effekterne i Sydeuropa først slår igennem efter 2020.

Produktion og priser

De stærkt stigende verdensmarkedspriser på korn og oliefrø i 2006 er delvis en reaktion på tørke i vigtige forsyningsområder i 2006 og små lagre. Men den ”nye” efterspørgsel efter biomasse til energiproduktion bidrog også. Og det store spørgsmål er, om den øgede efterspørgsel efter sukker, majs, hvede og oliefrø er permanent og dermed varigt har øget priserne, eller der kommer et teknologisk gennembrud for ethanol produceret på træstoffer og affaldsstoffer, der kan udkonkurrere de traditionelle landbrugsråvarer. Både OECD/FAO og USDA venter ikke et eventuelt gennembrud afgørende kan påvirke udviklingen frem til 2016. EU-Kommissionen har i sin rapport, der går til 2020, antaget, at ethanol

på dette tidspunkt primært vil blive produceret på de såkaldte ”2 - generationsanlæg”.

Det er yderligere et fællestræk i prognoserne, at landbrugsmarkedernes større sammenhæng med energimarkederne vil give større udsving i priserne fremover.

Produktion

Den ventede stærke økonomiske vækst i en række befolkningsrige mellemindkomstlande vil umiddelbart øge importefterspørgselen både efter landbrugsråvarer og forarbejdede fødevarer. Men den øgede efterspørgsel vil også tiltrække udenlandske investeringer og knowhow, og der ventes en stærk udbygning af disse vækstlandes egen produktionskapacitet. Landene ønsker selv at få del i værditilvæksten fra den øgede fødevarerefterspørgsel. Både Indien og Kina er eksempler på lande med store produktionspotentialer.

Fødevaremarkederne i I-landene vil også vokse i de kommende år, men i et betydeligt langsommere tempo end i mellemindkomstlandene. Derfor er forventningen, at OECD-landene gradvis vil tabe terræn både vedrørende produktion og handel med fødevarer. Forventningen til produktionen er illustreret i tabel 4.3.

Tabel 4.3 Skønnet årlig vækst i landbrugsproduktionen 2007-16 i OECD- lande og i resten af verden, pct.

	OECD	Resten af verden
Hvede	1,0	0,5
Foderkorn	1,2	1,3
do. til foder	0,5	1,5
Oliefrø	1,3	2,6
Oliekager	1,4	2,5
Oksekød	0,2	2,4
Svinekød	0,4	2,3
Fjerkrækød	1,0	2,6
Mælk	0,7	2,8
Vegetabilsk olie	1,6	2,8
Sukker	0,3	2,2

Kilde: OECD - FAO Agricultural Outlook 2007-16.

Kun for hvede ventes OECD-landene at fastholde sin dominerende position. OECD-landene har også en forholdsvis høj vækst for foderkorn, men det er til produktion af ethanol.

Produktionen af kød og mælk vil især blive øget i Brasilien, Kina og Indien.

Priser

Set over lang sigt har fødevareproduktionen kunnet følge med efterspørgselen, og realpriserne på bl.a. korn har været faldende. Forventningen er, at produktionspotentialet også kan imødekomme den skitserede normale vækst i efterspørgselen de næste 10 år. Den stærkt stigende vækst i afsætningen af korn og vegetabilsk olie til biobrændstof ventes dog på mellemlang sigt at forskyde markedsligevægten med stigende priser til følge. Størrelsen af denne stigning beror på, hvor stor afsætningen til biobrændstof bliver, som igen beror på olieprisen, og de politiske målsætninger omkring forsyningsikkerhed og CO₂-reduktion.

OECD-FAO's skønnede prisforløb er vist i tabel 4.4.

Efter 2008 er dollarkursen sat til 5,75 kr. I forhold til reference årene 2001-05, er det et fald på 17 pct. Målt i dollar er priserne på majs og hvede øget 17 henholdsvis 33 pct. Opgjort i EURO og i kr. er hvedeprisen uændret og stigningen på majs 11 pct. Det illustrerer valutakursernes store indflydelse på resultaterne i national valuta.

I fremskrivningerne topper priserne på korn og oliefrø i årene 2007/2008. De højere foderpriser trækker kød og mælkepriserne med op med en vis forsinkelse. Efter 2008 forudsættes tørkeeffekterne fra 2006 at fortage sig, og priserne på korn og oliefrø bliver vigende.

Sammenholdt med prisforudsigelserne de foregående år har OECD-FAO opjusteret priserne på korn og oliefrø i periodens slutning med ca. 15 kr. og 22 kr. pr. 100 kg. Det skyldes primært en kraftig opjustering af mængder afsat til biobrændstof. Det illustrerer også prisernes følsomhed overfor de fremtidige energipriser og beslutninger omkring klimapolitikken.

Effekten af en WTO-aftale

Fremskrivningerne fra OECD/FAO og USDA har uændret landbrugspolitik som forudsætning. Dermed er der ikke indregnet effekter af en eventuel

positiv udgang på Doha-runden i WTO. EU-Kommissionen har imidlertid i sin rapport indregnet en Doha-aftale i sit grundscenarie frem til 2020, svarende til Kommissionens seneste tilbud fra oktober 2005. Det er et tilbud, som efter Kommissionens oplysninger ligger inden for 2003-reformens rammer. Hovedelementerne i den indregnede WTO-aftale er afskaffelse af eksportstøtten, en reduktion af den interne støtte med ca. 60 pct. og en reduktion i importafgifterne på knap 40 pct. i gennemsnit. Særligt følsomme varer kan nøjes med en mindre reduktion af importbeskyttelsen.

Med de gennemførte prisreformer og afkoblingen af den direkte støtte er EU velforberedt til en sådan aftale. Den væsentligste usikkerhed består i, hvor meget de højeste toldsatsler skal reduceres, og hvor mange følsomme produkter der kan udpeges.

Oprindelig var det antagelsen, at en WTO-aftale ville sænke især foderkornpriserne i EU, så foderkorn kunne eksporteres til verdensmarkedet i konkurrence med amerikansk majs uden eksportstøtte. Med stigningen i de internationale majspriser er et sådant prisfald ikke længere sandsynligt. EU's konkurrenceevne på tredjelandsmarkedene for kød og mejeriprodukter bliver forbedret af de højere foderomkostninger udenfor EU. Men der er fortsat behov for importbeskyttelse for disse varer på grund af generelt lave produktionsomkostninger i bl.a. Sydamerika og Oceanien.

Tabel 4.4 Verdensmarkedspriser fra 2001/02 til 2016/17, kr. pr. 100 kg

Vare	2001/02 - 2005/06	2007/08*	2016/17*
Hvede (fob Gulf)	105	119	105
Majs (fob Gulf)	71	92	79
Oliefrø (cif. EU)	184	180	172
Oliekager (cif. EU)	139	125	115
Vegetabilsk olie (cif. EU)	359	358	353
Sukker, hvidt (fob EU)	186	198	177
Oksekød, EU (ab farm)	1821	1868	1946
do. , USA (marked)	1946	1760	1712
do. , Argentina (engros)	828	673	753
Svinekød, EU (ab farm)	1006	1062	1062
do. , USA (marked)	941	732	923
do. , Brasilien (ab farm)	466	451	639
Fjerkrækød, EU (ab farm)	767	750	830
do. , USA(engros)	978	925	1021
Ost (fob EU)	1596	1742	1767
Smør (fob EU)	1076	1138	1280
Dollarkurs	690	580	575

* Skøn

Kilde: OECD - FAO Agricultural Outlook 2007-2016.

For oksekød er produktionsomkostningerne i eksempelvis Sydamerika markant lavere end i EU. Og en kraftig reduktion i importtolden må ventes at sætte de interne oksekødpriser under pres og dermed produktionen. Det samme kan ske for svine- og fjerkrækød samt visse mejeriprodukter. På alle disse områder bliver den konkrete udformning af WTO-aftalen afgørende for indflydelsen på de interne markedspriser og dermed produktionen.

Kommissionens tilbud om toldreduktioner fremgår af tabel 4.5 for et udsnit af varer.

For korn vurderes Kommissionens forslag til reduktion ikke at øge importen nævneværdigt på grund af de stigende verdensmarkedspriser.

Situationen er mere alvorlig for kød og mejeriprodukter. Hvis importafgifterne reduceres med den foreslåede generelle reduktionssats vil toldbeskyttelsen ikke længere dække den nuværende forskel mellem importpriser ved EU's grænse og det interne prisniveau i EU. Det er grunden til, at EU-Kommissionens udspil også indeholder et ønske om at udpege indtil 8 pct. af varenumrene som følsomme produkter, hvor toldreduktionen bliver mindre.

På grund af veterinære restriktioner har Brasilien ikke adgang til EU-markedet for svinekød. Nedenstående illustration udarbejdet af EU-Kommissionen viser imidlertid, at selv en beskeden reduktion i toldsatsen for svinekød kan udløse konkurrence fra

Tabel 4.5 EU's toldsats og EU-Kommissionens reduktionsforslag fra oktober 2005, kr./100 kg

	Nuværende told	--- Reduktion ---	
		Pct.	Ny told
Hvede	71	45	39
Byg	69	50	35
Sukker	312	60	125
Oksekød, mørbrad	2.708	60	1.082
Svinekød, udbenet kam	649	35	422
Fjerkrækød, frosne udskæringer	764	50	382
Smør	1.413	60	565
Skummetmælkspulver	885	60	354
Ost	1.245	60	498

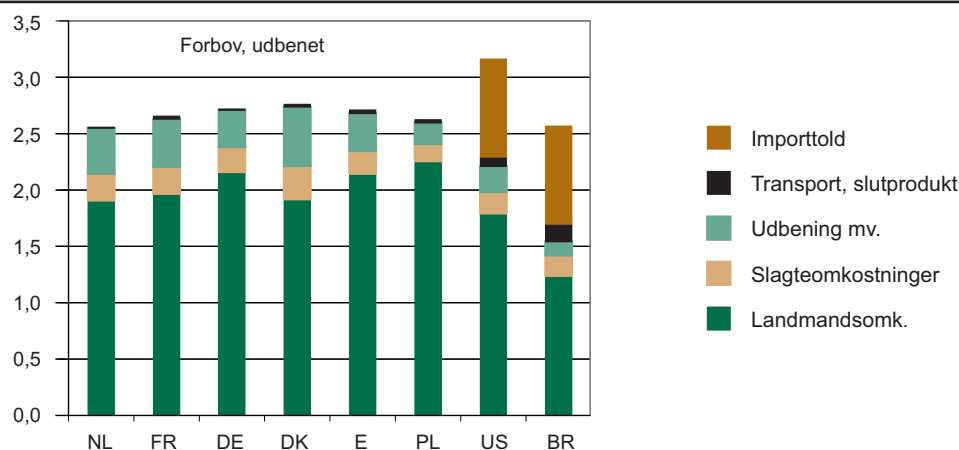
Brasilien, hvis de overkommer deres veterinære problemer.

Figuren illustrerer også det danske problem med høje lønomkostninger til udbening mv.

Dansk svineproduktion er konkurrencedygtig over for de andre EU-lande i primærproduktionen og i slagteprocessen på slagterierne. Derimod er udbening en løntung proces, som det ikke er let at rationalisere. Derfor outsources udbening i det omfang, det kan lade sig gøre.

I juli 2007 er fremlagt et kompromisforslag i WTO-forhandlingerne med reduktion i toldsatserne på op til 70 pct. i stedet for EU's tilbud om max. 60 pct. Forhandlingerne fortsætter i efteråret 2007.

Figur 4.6 Fremstillingspris for svinekød pr. land, euro/kg

Kilde: EU-Kommissionen.

5. Omkostningsanalyse

Principper for udvalg af lande og bedrifter

Kilderne for omkostningsdataene er undersøgelser gennemført af danske/udenlandske organisationer og forskningsinstitutter, jfr. nedenfor:

Hvede og oliefrø:

Agri Benchmark FAL Braunschweig

Oksekød:

Agri Benchmark FAL Braunschweig

Mælk:

IFCN Dairy Research Center, Kiel

Svinekød:

Dansk Svineproduktion

Æg og Fjerkrækød:

LEI Den Haag

De opgjorte omkostninger vedrører priser og udbytter i 2005 (svinekød, æg og fjerkrækød 2004). Produktionssystemer og inputstruktur er som hovedregel fastlagt ud fra 2004-regnskaber.

Agri Benchmark og IFCN får data leveret af samarbejdspartnere i de tilsluttede lande. De leverede regnskabsdata repræsenterer ”typiske kommercielle landbrug” i landet/regionen. Der er opstillet et standardiseret regelsæt for opstilling af regnskaber, som gør det muligt at sammenligne data på tværs af landegrænser og belyse forskelle i produktionssystemer.

Analyserne for svinekød, æg og slagtefjerkræ er baseret på gennemsnitlig produktionseffektivitet i de medtagne lande.

Dansk Kvæg har leveret danske data for mælkeproduktion til IFCN, og Dansk Svineproduktion har forestået den sammenlignende analyse for svinekød. De danske data for oksekød, raps, hvede, æg og fjerkrækød er baseret på Driftsgrenregnskaber fra FOI samt fra Patriotisk Selskab.

Produktionsvilkårene i det oprindelige EU tegnes af Danmark og Tyskland og for enkelte produkter også Frankrig, Holland og Spanien. Polen og Ungarn tegner de nye østeuropæiske medlemslande. Ukraine repræsenterer produktionspotentialet længere mod øst. Fra Nord- og Sydamerika er medtaget bedrifter fra USA, Canada og Brasilien samt Argentina. New Zealand og Australien repræsenterer eksportnationer i Asien/Oceanien. Alle større eksportnationer indgår i analysen. Der vil være forskel på de medtagne lande vareområderne i mellem.

Oliefrø

Oliefrø omfatter her raps og sojabønner. Bedrifterne i USA og Sydamerika dyrker sojabønner, mens raps er den vigtigste afgrøde i Europa og Canada. For at kunne sammenligne de to afgrøder er udbytter for sojabønner omregnet til rapsenheder med en faktor (0,861), der udtrykker forholdet mellem værdistoffer. Nøgletal for de medtagne bedrifter fremgår af nedenstående tabel 5.1.

De medtagne brug er alle store professionelt drevne enheder, der må formodes at have indrettet deres produktion optimalt efter de stedlige vilkår. Ansat arbejdskraft præsterer hovedparten af arbejdsindsatsen. Usikkerheden med at skønne aflønning af ulønnet familiearbejdskraft bliver hermed minimeret, hvilket giver et bedre grundlag for at fastlægge de reelle arbejdsomkostninger.

Oliefrø er en af de få landbrugsråvarer, som handles internationalt uden væsentlige handelsbarrierer. Det viser sig i tabellen ved nogenlunde samme afregningspriser i de store produktionsområder korrigeret for forskelle i fragt. Argentina er en markant undtagelse. Det skyldes opkrævning af eksportafgifter, som fragår i landmændenes indtjening. Prisen i Ukraine er også markant lavere. Årsagen her er formentlig dårlige transportforbindelser. Prisen i Tyskland var allerede i 2005 påvirket af en øget efterspørgsel efter raps til biodiesel.

Tabel 5.1 Oliefrø - omregnet til rapsenheder

	Afgrøde	Areal ha/bedrift	Forpagtnings pris Kr./ha	Salgs pris Kr./ton	Tilskud Kr./ton	Udbytte Ton/ha
Danmark	Raps	457	3.200	1.619	502	4,5
Tyskland	Raps	1.100	1.304	1.704	519	4,5
Tyskland	Raps	260	2.342	1.770	666	3,5
Polen	Raps	1.705	236	1.562	269	3,4
Ukraine	Raps	2.250	171	1.062	-	2,5
USA	Soyabønner	1.010	1.021	1.320	90	2,1
Canada	Raps	2.000	360	1.411	-	2,3
Brasilien	Soyabønner	1.300	395	1.395	-	2,75
Argentina	Soyabønner	1.800	920	885	-	3

I EU og USA er oliefrøarealerne omfattet af de generelle arealtilskud. I EU blev tilskuddet afkoblet i 2005, men tilskuddet er i disse analyser alligevel medtaget som et produktrelateret tilskud, fordi produktionen endnu ikke er tilpasset de ændrede vilkår. Tilskuddet er især i EU en væsentlig bestanddel af indtjeningen.

I tabellen er også vist de stedlige satser for jordleje. De "gamle EU-lande" skiller sig ud med betydeligt højere omkostninger til jordleje end i andre områder. Ukraine, Polen, Canada og Brasilien har modsat lave forpagtningspriser.

I EU ligger arealudbytteerne typisk i intervallet 3,5-4,5 tons pr. ha. I de øvrige produktionsområder varierer udbytteerne mellem 2 og 3 tons pr. ha.

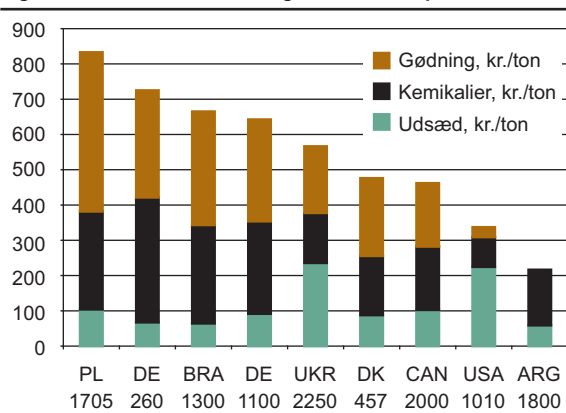
Der er en sammenhæng mellem udbytter og brugen af gødning og plantebeskyttelsesmidler.

Omkostninger til udsæd, kemikalier og gødning

Pr. ha varierer omkostningerne til udsæd, kemikalier og gødning fra kun 600 kr. i Argentina til ca. 2.000 kr. i EU. Variationen bliver betydelig mindre, hvis omkostningerne sættes i forhold til udbyttet. Det er illustreret figur 5.2

Der bruges ikke N-gødning til sojabønner. Den argentinske farm indkøber slet ingen gødning. Det er tvivlsomt, om det er holdbart på længere sigt. Roundup-resistent udsæd er forholdsvis dyr i USA, og det opvejer stort set besparelsen på kemikalieposten sammenlignet med andre sojaproducenter.

Figur 5.2 Variable omkostninger, oliefrø, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

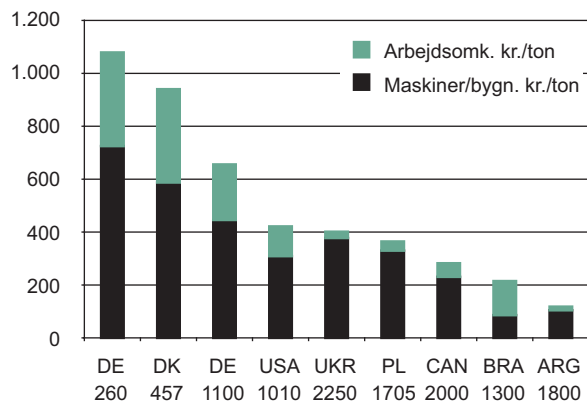
Der er forholdsvis store udgifter til gødning og kemikalier i Polen. Det gælder også for bedrifter i andre østeuropæiske lande. Der er samtidig relativt lave udbytter. Det kan antyde, at der i et vist omfang investeres i et forbedret fremtidigt udbytte. Markante udbyttefremgange for raps i disse lande understøtter denne antagelse.

Omkostninger til bygninger, maskiner og arbejdskraft

Materialet afslører en meget betydelig forskel i omkostninger til bygninger, maskiner og arbejdskraft. Omkostningerne er markant større i EU end i Ukraine og i Syd- og Nordamerika. Figur 5.3 afslører, hvilke faktorer der især bidrager til forskellene.

I Danmark og Tyskland beløber disse omkostninger sig sammenlagt til 700-900 kr. pr. ton. I Østeuropa og USA er omkostningerne kun det halve med ca. 400 kr. pr. ton. I Canada er omkostningerne 300 kr., i Brasilien godt 200 kr., og i bunden ligger Argentina med kun 100 kr. De benyttede produktionssystemer

Figur 5.3 Omkostninger til maskiner og arbejde, oliefrø, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

mer samt forskelle i lønniveauer og arbejdsproduktivitet er hovedforklaringer på forskellene.

Argentina er speciel ved, at der dyrkes to afgrøder årligt. Sojabønner december-juni og hvede juli-december. Sojabønner sås direkte efter hvede i december. Der Roundup-sprøjtes i januar og høstes i maj - i alt 3 behandlinger.

I både Canada og USA gødes der, og der må ofte sprøjtes flere gange. Jordbehandling før såning kan også være nødvendig. Antal årlige behandlinger varierer typisk mellem 4 og 7.

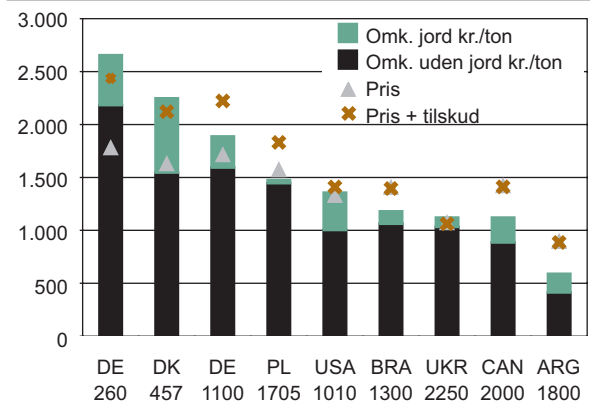
Bedrifterne i både Ukraine og Tyskland overkører arealerne 13-15 gange årligt. Det kan skyldes, at der både harves og pløjes inden såning, samt at der gødes og sprøjtes ad flere omgange. Det kræver både en større maskinpark og et større arbejdsforbrug pr. ha.

Lande med lave timelønninger har ofte et stort arbejdsforbrug. Til trods herfor vægter arbejdsomkostningerne mindre i disse lande end i industrilande, der typisk har høje timelønninger. I Canada produceres op mod 1 ton raps pr. medgået arbejdstime. I Ukraine er tallet under 100 kg. Alligevel er arbejdsomkostningerne pr. ton højere i Canada end i Ukraine.

Samlede omkostninger og rentabilitet

Rentabiliteten i planteproduktionen i et område kommer på lang sigt til udtryk i jordrenten. Jorden

Figur 5.4 Rentabilitet, oliefrø inkl. tilskud, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

vil blive dyrket, så længe der er et positivt afkast til jorden. Støtteordninger, der knytter sig til dyrkningen af jorden, bidrager til indtægterne og indgår derfor på lige fod med salgsindtægter i grundlaget for jordrenten.

I figur 5.4 er vist omkostninger med og uden jordrente. Disse er sammenholdt med indtægter med og uden tilskud.

I de fleste lande gav oliefrøproduktionen fuld omkostningsdækning med de opnåede priser og tilskud i 2005. I EU dækkede tilskuddet stort set jordrenten, mens salgsindtægterne nogenlunde modsvarer dyrkningsomkostningerne. En gradvis afvikling af tilskuddet skal således modsvarer af omkostningsbesparelser, for at raps fremover kan betale en vis jordrente. Forfrugtsvirkningen styrker dog raps placering i sædskiftet.

I Canada, Brasilien og Argentina er oliefrø en konkurrencedygtig afgrøde. Det vil også blive tilfældet i Ukraine, når forbedringer i infrastrukturen hæver afregningspriserne. I alle disse områder ser vi stigende produktion og eksport af oliefrø. Der synes også at blive et potentiale i Polen og andre østeuropæiske lande.

I USA dækker indtægterne nogenlunde omkostningerne, og her bliver der de kommende år en stigende konkurrence fra majs til bioethanol.

Hvede

Der skelnes ikke mellem forskellige kvaliteter af hvede. Bedrifterne fra Europa dyrker vinterhvede som oftest med raps som forfrugt. Bedrifterne i Nordamerika dyrker vårhvede (hård hvede), der afregnes bedre end de europæiske kvaliteter. Til gengæld er udbytterne lavere. Der synes ikke at være forskel i rentabiliteten hvedekvaliteterne imellem. Landmændene vælger de afgrøder, der bedst passer til de stedlige dyrkningsbetingelser. Nøgletallene for bedrifterne fremgår af tabel 5.6.

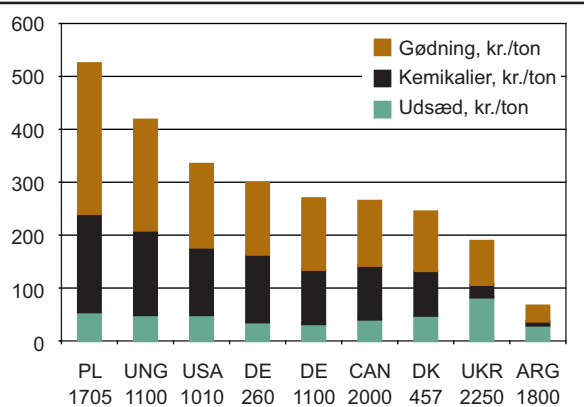
Bedriften fra Brasilien dyrker ikke hvede. Derfor er medtaget en bedrift fra Ungarn. Ellers er bedrifterne de samme som for oliefærø. Afregningspriserne for korn er mere påvirket af handelsbarrierer end for oliefærø. Importafgifter i EU sikrer en vis prispræference især for foderkorn i forhold til verdensmarkedet. Brødhvedepriserne i EU svarer oftere til prisniveauet på verdensmarkedet kvalitetsforskelle taget i betragtning.

Ved sammenligning af hvedepriserne i EU og USA skal der tages højde for forskelle i kvaliteten. Hård hvede afregnes normalt 10-20 kr. højere end blød hvede. Udbyttene i USA og Canada er kun godt 40 pct. af niveauet i Danmark og Tyskland. I Østeuropa ligger udbytterne på ca. 5 ton pr. ha og i Argentina på 4 ton. Hvedepriserne i Argentina er med godt 400 kr. pr. ton markant lavere end andre steder. Det skyldes utvivlsomt eksportafgifter. Men også Ungarn har lave priser. I EU og i USA modtog producenterne direkte tilskud.

Omkostninger til udsæd, kemikalier og gødning

Også for hvede markerer de nye østeuropæiske medlemslande sig med de største udgifter til udsæd, kemikalier og gødning pr. høstet ton korn. Argentina ligger også her ekstremt lavt. Herefter følger Ukraine, og Danmark ligger også forholdsvis lavt. Men ellers er der ikke større forskel i produktivitet for de variable omkostninger, jævnfør figur 5.7.

Figur 5.7 Variable omkostninger for hvede, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

Omkostninger til bygninger, maskiner og arbejdskraft

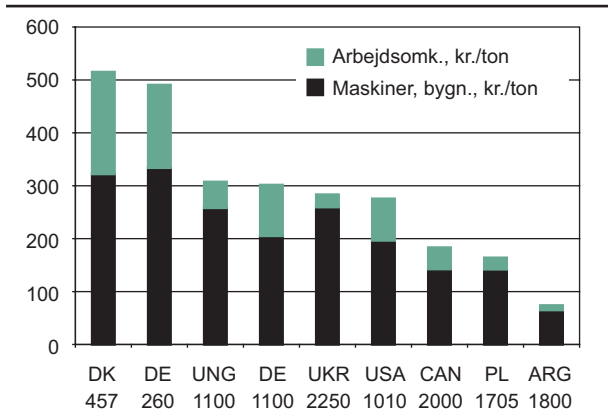
Ligesom for oliefærø ligger de største omkostningsforskelle på bygninger, maskiner og arbejdskraft, jf. figur 5.8.

På de større danske planteavlsbrug udgør disse omkostninger samlet ca. 500 kr. pr. ton. Især arbejdsomkostningerne er markant højere i Danmark end i

Tabel 5.6 Nøgletal for produktion af hvede 2005

	Afgrøde	Omdriftsareal kr./bedrift	Forpagningspris kr.	Salgspris kr/ton	Tilskud kr/ton	Udbytte ton/ha
Danmark	Vinterhvede	457	3.200	832	266	8,5
Tyskland	Vinterhvede	1.100	1.304	797	295	9,2
Tyskland	Vinterhvede	260	2.342	856	295	8,3
Polen	Vinterhvede	1.705	236	649	177	5,4
Ukraine	Vinterhvede	2.250	171	767	-	5,0
USA	Vårhvede	1.010	1.021	826	59	3,0
Canada	Hård hvede	2.000	360	826	-	2,9
Ungarn	Vinterhvede	1.100	903	649	295	4,8
Argentina	Vinterhvede	1.800	920	413	-	4,0

Figur 5.8 Omkostninger hvede for bygninger, maskiner og arbejdskraft, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

de andre lande. Kun den mellemstore tyske bedrift nærmer sig det danske niveau.

De fleste af de øvrige lande ligger med maskin- og arbejdsomkostninger på 150-300 kr. pr. ton. Argentina ligger også her lavest med kun 70 kr. pr. ton.

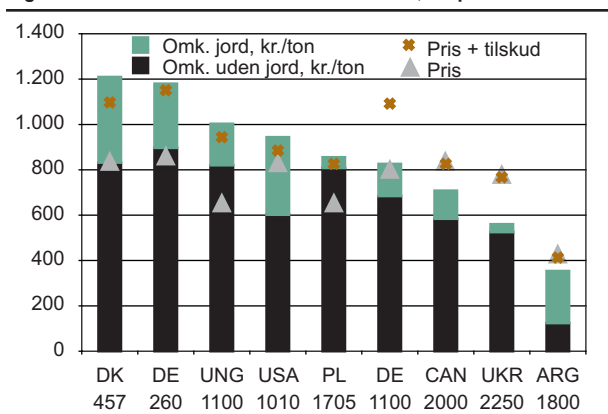
Samlede omkostninger og rentabilitet

Også for hvede gælder, at de samlede indtægter inkl. tilskud stort set dækker de samlede omkostninger inkl. jordrente, jf. figur 5.9.

For de større danske planteavlere gælder, at tilskud og jordrente nogenlunde modsvarer hinanden. Det lægger et tilpasningspres på bedrifterne ved reduktion af tilskuddene.

Det koster lige så meget at producere hvede i de nye EU-medlemslande som i det gamle EU. Det skyldes

Figur 5.9 Rentabilitet for hvede inkl. støtte, kr. pr. ton

Tal under landet angiver bedriftens areal.

især det lavere udbyttensniveau. Samtidig er hveden afregnet dårligere end i Danmark og Tyskland.

I Ukraine, USA og Canada kan hvede dyrkes for ca. 600 kr. pr. ton, når der ses bort fra jordrenten. I Argentina er omkostningerne helt nede på under 100 kr. pr. ton.

Også for hvede gælder, at der er god produktionsøkonomi i Ukraine, Canada og Argentina, som alle må ventes at øge produktionen.

Mælk

I analysen af omkostningerne i mælkeproduktionen er ni lande blevet udvalgt, jf. tabel 5.10. De valgte lande er alle aktive på eksportmarkederne. Mælken er standardiseret til 4 pct. fedt og 3,3 pct. protein.

I Danmark, Holland, Tyskland, Polen, Ukraine og USA (feed lot) går køerne i løsdriftsstalder - mere eller mindre som man kender det fra Danmark. Hovedparten af foderet dyrkes på bedriftenes egne eller forpagtede arealer.

Den anden amerikanske besætning er drevet via et såkaldt feed lot, hvor alt foder er indkøbt.

I Argentina, Australien og New Zealand kommer køerne ikke på stald. Køerne afgræsser, og der suppleres kun i mindre grad med andet foder.

Der er stor forskel på størrelsen af de udvalgte bedrifter. I Polen er den valgte bedrift på 60 køer, mens den ene valgte bedrift i USA er på 2.400 stk. De valgte bedrifter er alle større end gennemsnittet for det pågældende land. Mellemstore eller store bedrifter er valgt, fordi det er disse typer bedrifter, der i fremtiden skal konkurrere på verdensmarkedet.

Mælkeydelsen på de valgte bedrifter svinger mellem 3.900 kg mælk pr. ko pr. år i Ukraine og 10.400 kg mælk pr. ko pr. år på den lille bedrift i USA beliggende i Wisconsin.

Ikke alle de valgte lande udbetaler direkte støtte. I Ukraine afregner landmanden ikke moms til sta-

Tabel 5.10 Nøgletal for udvalgte bedrifter, kr. pr. 100 kg mælk

	Antal køer	Ydelse pr. ko 1000 kg pr. år	Omkostninger i alt kr. pr. hkg mælk	Indtægter* kr. pr. hkg	Direkte støtte kr. pr. hkg
Holland	95	9,1	318	240	21
Danmark	100	9,0	294	240	21
Tyskland	120	7,7	258	225	30
Tyskland	650	8,4	258	228	36
Danmark	180	8,8	252	240	21
Polen	60	5,9	204	219	21
USA	350	10,4	192	216	6
USA (feed lot)	2.400	9,1	180	213	0,6
New Zealand	546	5,0	150	150	0
Australien	620	8,8	120	156	0
Argentina	170	4,9	108	135	0
Ukraine	500	3,9	72	180	33

Anm.: Mælkepris inkl. indtægter fra salg af kalve og andet oksekød..

ten, og den indgår derfor som direkte støtte med 33 kr. pr. 100 kg mælk. I EU udgør den direkte støtte mellem 21 og 36 kr. pr. 100 kg mælk. Hovedparten af den direkte støtte er i EU koblet fra produktionen. I USA er den direkte støtte betydelig mindre end i EU.

Samlede omkostninger og rentabilitet i mælkeproduktionen

Ud over afregningen fra mælken får landmændene også et udbytte fra salg af kalve og dyr til slagtning, og i nogle lande tilgår også en direkte landbrugsstøtte. I figuren herunder er kun medtaget omkostninger forbrugt i mælkeproduktionen.

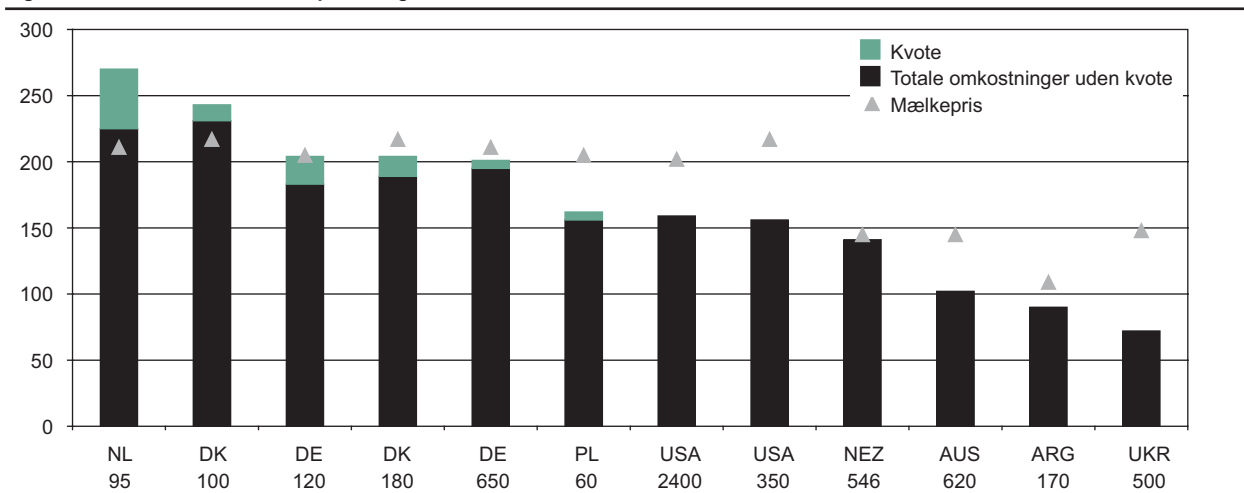
Mælkeprisen dækker ikke de totale omkostninger på alle de udvalgte bedrifter i Vesteuropa. Lægges

den direkte støtte oven i provenuet fra stalden, er det i Vesteuropa muligt at tjene penge på mælkeproduktionen. På nogle bedrifter er rentabiliteten i Vesteuropa negativ trods landbrugsstøtten.

En reduktion af den direkte støtte betyder, at mange af de europæiske mælkeproducenter må tilpasse produktionen for at få omkostningerne ned, så afregningsprisen kan dække omkostningerne.

Den danske bedrift med 180 malkekøer har et omkostningsniveau inkl. jordleje på omkring 2 kr. pr. kg mælk, mens afregningsprisen for mælken ca. er 2,2 kr. pr. 100 kg mælk. Den danske bedrift med 100 malkekøer har et omkostningsniveau i mælkeproduktionen omkring 2,40 kr. pr. kg mælk.

Figur 5.11 Rentabilitet mælk, kr. pr. 100 kg mælk

Tal under landet angiver antal malkekøer på bedriften.

Det er værd at bemærke, at den danske bedrift med 180 malkekøer klarer sig godt i europæisk sammenhæng.

Den ukrainske bedrift har den bedste rentabilitet. Herefter følger USA, Australien og Polen. I Vesteuropa er omkostningerne for høje trods en høj mælkepris.

Markedsordningen for mælk i EU betyder, at der på landeniveau er et loft over, hvor meget mælk der må produceres. Produktionen på bedrifterne styres via produktionskvoter. Ønsker landmanden at udvide produktionen, må han købe mere kvote. Omkostningerne til mælkekvote er højest på den hollandske bedrift, men også i Tyskland og Danmark er der væsentlige omkostninger til mælkekvote.

Aktivsammensætningen

De vesteuropæiske landmænd har meget kapital bundet i produktionen. For det første betyder høje jordpriser, at meget kapital er bundet i jord. For det andet bevirker EU's kvoteordninger, at retten til at producere mælk har kapitaliseret sig ind i høje kvotepriser. For det tredje betyder klimaet i Europa, at køerne skal stå inde i en stald om vinteren, og derfor er bygningsmassen stor i forhold til lande, hvor køerne kan gå ude eller under et halvtag hele året rundt.

Den store amerikanske bedrift har færrest aktiver pr. producerede kg mælk. Men i Ukraine og Argenti-

tina er der også få aktiver i forhold til produktionen af 1 kg mælk.

Arbejdskraft og jordleje

Arbejdsomkostningerne pr. produceret hkg mælk er størst i Vesteuropa, mens lande som USA, Argentina, Australien, New Zealand og Polen har markant lavere omkostninger pr. produceret enhed. Det hænger sammen med forskellen i timelønnen og arbejdsproduktiviteten. Lønningerne er højest i Vesteuropa.

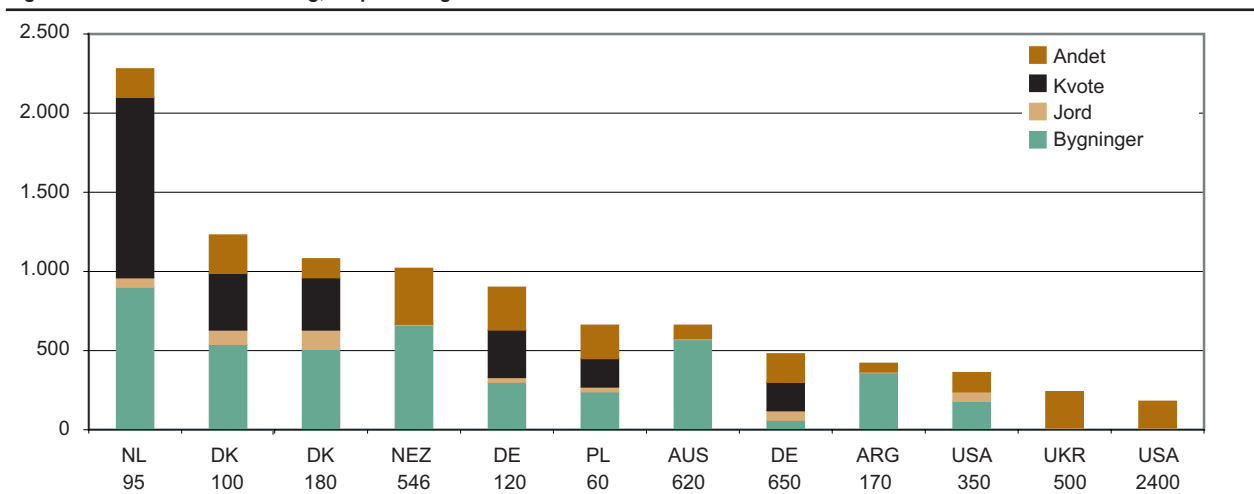
Jordlejen er beregnet som betalt forpagtningsafgift plus en beregnet jordleje fra egen jord. Jordlejen pr. 100 kg mælk er lavest i USA og Australien. Jordlejen i Argentina er derimod høj.

Sammenligning af arbejdsomkostninger i Vesteuropa

For at sammenligne arbejdsomkostningerne i Vesteuropa er der valgt enheder, der er ca. lige store. Tallet efter landenavnet angiver antallet af malkekøer.

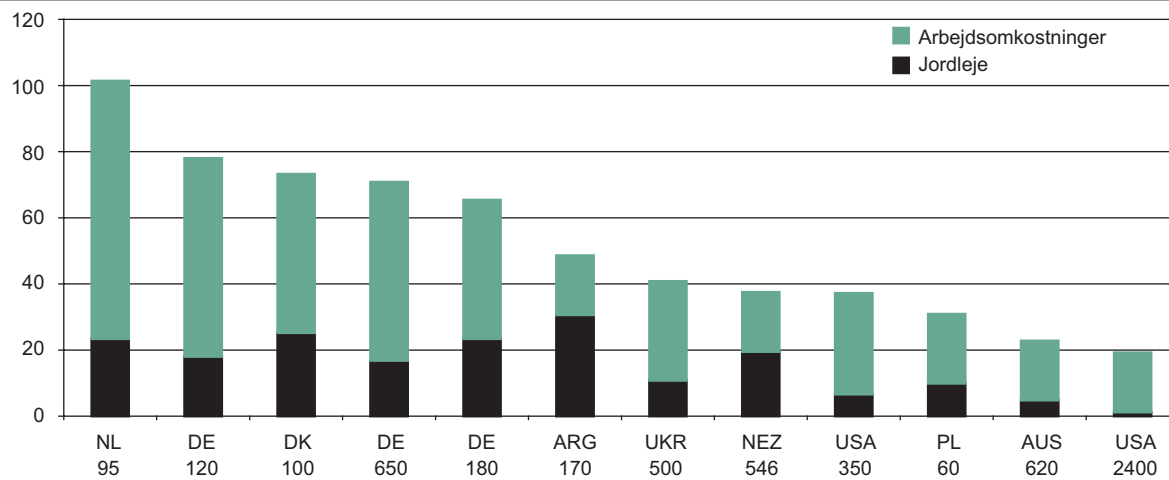
Bedrifterne i Danmark, Holland og England har en høj arbejdsproduktivitet med en produktion på mere end 160 kg mælk pr. time. I de fleste vesteuropæiske lande ligger arbejdsproduktiviteten under 140 kg mælk pr. time. Lavest er arbejdsproduktiviteten i Norge, Finland og Østrig, hvor der produceres under 70 kg mælk pr. time. I forhold til lande som USA og New Zealand er arbejdsproduktiviteten i

Figur 5.12 Aktivsammensætning, kr. pr. 100 kg mælk

Tal under landet angiver antal malkekøer på bedriften.

Figur 5.13 Omkostninger til arbejdskraft og jordleje, kr. pr. 100 kg mælk, 2004

Tal under landet angiver antal malkekøer på bedriften.

EU lille. Både i USA og New Zealand produceres mere end 230 kg mælk pr. time.

Arbejdsomkostninger til produktion af 100 kg mælk er i Danmark knap 50 kr. og udgør dermed 25 pct. af de samlede omkostninger. Kun Spanien og Irland har i EU lavere omkostninger til produktionen af 100 kg mælk i forhold til Danmark. Kun i Spanien udgør arbejdsomkostningerne en mindre andel af de samlede omkostninger relativt til Danmark. Arbejdsomkostningerne til produktionen af 100 kg mælk er højest i Norge, men også i Schweiz, Finland Sverige og Østrig er omkostningerne til produktionen af 100 kg mælk høje. I disse lande udgør omkostningerne til arbejde mellem 36 og 53 pct. af de totale omkostninger.

Oksekød

Produktionen omfatter slutfedning af slagtekalve. I Danmark og Polen er produktionen baseret på malkekægracer, mens det er kødkægracer i de andre lande. I Spanien opfedes krydsningskvier. I Danmark og Spanien slagtes dyrene ved en levende vægt på knap 400 kg. I de andre lande slagtes dyrene ved en højere vægt afhængig af race. De tunge dyr (700 kg) produceres i Tyskland og Frankrig, jf. tabel 5.14.

Bedrifterne er alle større kommercielle enheder fra de berørte lande uden dog at tilhøre de allerstørste.

Bedriften fra USA er en feed lot med en årsproduktion på 7.200 kalve. De indkøbte kalve vejer fra 50-100 kg i Danmark, Tyskland, Spanien og Polen og helt op til 270 kg i USA og Frankrig. Købsprisen for kalven har derfor forskellig vægt i det samlede omkostningsbillede landene imellem.

Verdenshandelen for oksekød er meget påvirket af forskellige handelsbarrierer. Det er derfor ikke muligt at udpege en verdensmarkedspris for oksekød. I EU reguleres importen af toldkontingenter og importtold. Det samme gælder for USA. I Argentina er der begrænsninger på eksporten, som presser landmændenes afregningspriser.

I EU blev hovedparten af oksekødpremierne afkoblet i 2005 og i 2006. Den afkoblede del udbetales som en del af enkeltbetalingsordningen. Det er fortsat muligt at fastholde en del af premierne som koblet. I Danmark fastholdes således en fjerdedel af premierne som koblete i form af en handyrpræmie i 2005 på ca. 1.100 kr. pr kalv. I Frankrig og Spanien afkobles kvægpræmierne først i 2006, og her er det halvdelen af premierne, som opretholdes koblete i form af en slagtepræmie samt støtte til ammekøer. Der er også en beskeden støtte i Polen. I Tyskland er alle premier afkoblet. Den forskellige grad af kobling forrykker konkurrencevilkårene EU-landene imellem.

I forbindelse med afkoblingen er oksekødpriiserne steget generelt i EU. I Danmark steg priserne med

Tabel 5.14 Nøgletal for slagtekalveproduktionen

	Antal dyr solgt	Race	Slutvægt kg/lev.	Salgspris kr./kg sl. vægt	Tilskud kr./kg sl. vægt	I alt indtægt kr./kg sl. vægt
Danmark	146	Sortbroget	363	20,0	4,5	25,5*
Tyskland	230	Simmental	692	22,4	-	22,4
Frankrig	90	Char/lim.	692	22,7	4,5	27,2
Spanien	990	Krydsning	390	26,0	2,4	28,3
Polen	30	Sort/hvid	530	15,2	0,6	15,8
USA	7200	British/Cont	578	18,2	-	18,2
Argentina	800	Hereford	451	8,4	-	8,4
Brasilien	600	Nelore	500	8,7	-	8,7

* Inkl. værdi af gødning for DK, FOI 2005.

16 pct. fra 2004 til 2005, og i 2006 er priserne steget yderligere med 9 pct. Prisstigningerne har dog ikke kompenseret fuldt ud for de afkoblede præmier. Derfor er økonomien i oksekødproduktionen negativt berørt af reformen. Den afkoblede præmie indgår i bedriftens samlede indkomst. Denne kan derfor være uberørt eller endog forbedret ved præmieomlægningerne.

Omkostninger til foder, bygninger og arbejde

De meget forskellige produktionsvilkår afspejler sig i omkostningsniveauet. I Danmark, USA og Spanien færdigfedes dyrene med indkøbte fodermidler, mens dyrene primært opfedes på ekstensive græsarealer i Sydamerika. I Tyskland, Frankrig og Polen kombineres afgræsning og indkøbt kraftfoder. For at kunne sammenligne de forskellige systemer indgår omkostningerne ved hjemmeavlet grovfoder i foderomkostningerne i figur 5.15.

I EU-landene varierede foderomkostningerne mellem 10 og 13 kr. pr. kg slagtet vægt. I USA belastede

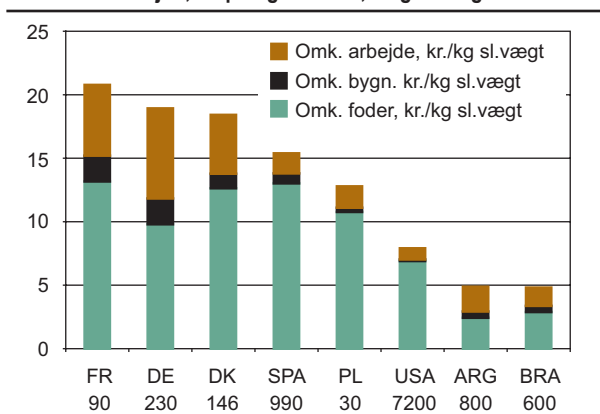
foderet med 7 kr., mens foderomkostningerne - uden jordleje - i Argentina og Brasilien beløb sig til bare 2-3 kr. Bygningsomkostningerne var også markant højere i EU end i de øvrige lande.

Arbejdsindsatsen blev leveret næsten udelukkende af ansat medhjælp i USA, Spanien og Argentina. I de europæiske lande spiller familierarbejdskraften en betydelig rolle. Arbejdsomkostningerne er lavest i USA med ca. 1 kr. pr. kg slagtet vægt. I Spanien, Polen og i de sydamerikanske lande er omkostningerne på ca. det dobbelte, mens Tyskland ligger højest med ca. 7 kr. I Danmark er arbejdsomkostningerne opgjort til knap 5 kr. pr. kg slagtet vægt.

Samlet rentabilitet

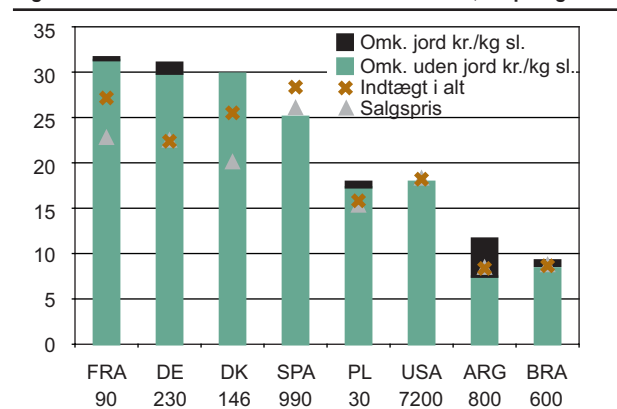
Det er kendetegnende for oksekødproduktionen, at kun få bedrifter får dækket alle produktionsomkostninger. Det gælder kun bedrifterne i USA og Spanien. I 2006 er halvdelen af de viste præmier i Spanien og Frankrig blevet afkoblet. Det forringer produktionsøkonomien i Frankrig ned i nærheden af niveauet i Tyskland, jf. figur 5.16.

Figur 5.15 Omkostninger ved oksekød til foder, bygninger og arbejde, kr. pr. kg tilvækst, slagtet vægt

Tal under landet angiver antal opfede dyr pr. bedrift.

Figur 5.16 Rentabilitet inkl. tilskud ved oksekød, kr. pr. kg

Tal under landet angiver antal opfede dyr pr. bedrift.

I Danmark blev de stigende afregningspriser fra 2004 til 2005 delvis opvejet af højere indkøbspriser på spædekalve. Selv iberegnet den koblede handyrpræmie var der derfor et stort spænd mellem indtægter og udgifter i produktionen. Det tyder på, at producenterne betragter de afkoblede kvægpræmier som en del af indtjeningsgrundlaget i produktionen.

I både Danmark, Tyskland og Frankrig udestår en tilpasning af omkostningerne til vilkårene med afkoblet støtte.

Stigende omkostninger til foder i USA og en stigende konkurrence om jorden i Argentina og Brasilien vil formentlig øge afregningspriserne i disse lande. Men selv med dette i betragtning er der en betydelig omkostningsfordel i forhold til EU.

Svinekød

Rapporten omfatter produktion af svin i Danmark og udvalgte EU-lande samt USA, Brasilien og Canada. Alle lande er eksportører af svinekød. Beregningerne i rapporten er baseret på 2004-tal. Produktionsmæssige nøgletal fremgår af nedenstående tabel. I denne analyse er hele svineproduktionen analyseret, og der er ikke særskilt taget stilling til konkurrencemæssige forhold i smågriseproduktionen og slagtesvineproduktionen.

Nøgletal

Danmark har det højeste antal levendefødte grise pr. kuld efterfulgt af Sverige. Ungarn og USA har det laveste antal levendefødte grise pr. kuld.

Danmark ligger også i front, når det gælder fravænnede grise pr. år pr. so. Igen er det Ungarn og USA, der ligger i bunden.

I Holland skal der bruges 2,65 kg foder til at give en tilvækst på 1 kg i slagtesvinestalden. Danmark følger lige efter med 2,69 kg foder pr. kg tilvækst. Ungarn har den laveste fodereffektivitet, og i Ungarn skal der bruges 3,7 kg foder pr. kg tilvækst.

Sverige har den højeste tilvækst i slagtesvinestalden med 873 gram pr. dag, mens tilvæksten i Brasilien kun er på 588 gram.

I USA slagtes grisene ved 118 kg, mens grisene i Danmark kun vejer 102 kg ved slagtning.

Arbejdskraft

Timeomkostninger, timelønninger plus arbejdsgiverens arbejdsrelaterede omkostninger har en stor indflydelse på omkostningerne til arbejdskraft. Figuren herunder viser omkostningerne til arbejdskraft pr. kg slagtekrop i de omtalte lande. Brasilien har klart de laveste omkostninger. Omkostninger til arbejdskraft ligger i Danmark i den høje ende globalt set. Sammenlignes omkostningerne til arbejdskraft med vores nabolande i EU, så placerer Danmark sig fint.

Omkostninger til arbejdskraft og kvaliteten af arbejdskraften er vigtige parametre. Når forskellen mellem landenes produktionseffektivitet indsnævres, vil omkostningerne pr. kg slagtekrop i høj grad blive bestemt af prisen på arbejdskraft.

Foder

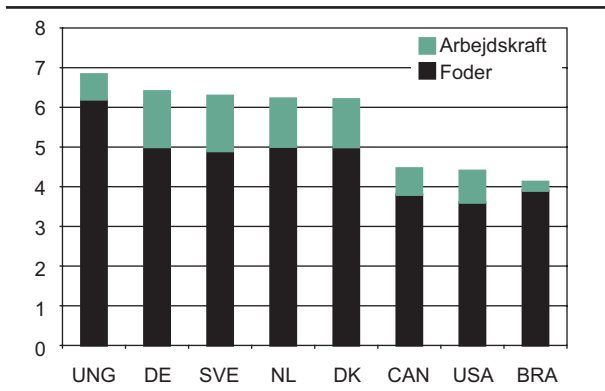
Den vigtigste råvare i svineproduktionen er foder. Den største mængde foder bruges i slagtesvinets vækstperiode, hvilket betyder, at prisen på slagtesvinefoder er af stor betydning for produktionsomkostningerne. Figur 5.18 viser omkostningen til slagtesvinefoder i kroner pr. kg slagtekrop.

Omkostningen er lavest i USA, Canada og Brasilien. De europæiske lande har ca. det samme niveau.

Tabel 5.17 Nøgletal for produktionen af slagtesvin, 2004

	Danmark	Tyskland	Holland	Sverige	Ungarn	Brasilien	USA	Canada
Antal levendefødte grise pr. kuld	12,7	10,9	11,9	12,1	10,2	10,2	10,3	10,8
Fravænnede grise pr. år. pr. so	24,7	20,9	24,3	22,8	19,1	21,9	19,9	21,4
Kg foder pr. kg tilvækst i slagtesvinestalden	2,69	2,96	2,65	2,79	3,7	2,93	3,18	2,96
Tilvækst i slagtesvinestalden, gram	835	708	774	873	659	588	700	826
Levende slagtevægt, kg	102	115,8	113	115,8	109,4	109	118	113

Figur 5.18 Omkostninger ved svinekød til foder og arbejdskraft, kr. pr. kg slagtekrop

Der hvor foderet er billigst er uden tvivl Nord- og Sydamerika. Det skyldes, at disse lande ikke har behov for at importere store mængder af foder. De europæiske lande må derimod importere soja fra netop Nord- og Sydamerika for at få det rette energiindhold i foderet.

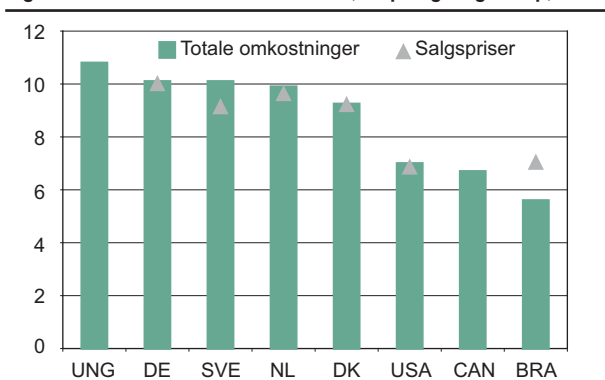
Foderpriserne kan variere en del fra år til år, afhængigt af høstens størrelse, og om der opstår store overskud eller underskud af korn i et område.

Omkostningerne til foder og arbejdskraft udgør i Brasilien 73 pct. af de totale omkostninger. I Danmark er andelen 67 pct., mens omkostninger til arbejdskraft og foder kun udgør 62 pct. af de totale omkostninger i Holland.

Rentabilitet

Landene med de laveste omkostninger i svineproduktionen er Brasilien, Canada og USA. Herefter følger Danmark og andre vesteuropæiske lande.

Figur 5.19 Rentabilitet ved svinekød, kr. pr. kg slagtekrop, 2004

Ungarn har i denne analyse de højeste produktionsomkostninger.

Omkostningerne i svineproduktionen ligger i Danmark på et konkurrencedygtigt niveau. Danmark har de laveste omkostninger i forhold til de øvrige europæiske lande, der er medtaget i denne analyse. Det betyder at svineproduktionen i Danmark er særdeles konkurrencedygtig i europæisk sammenhæng. I forhold til de nord- og sydamerikanske lande er omkostningerne i Danmark højere, og det er en ulempe, når der skal konkurreres på verdensmarkedet.

De totale omkostninger i 2005 ligner meget omkostningerne i 2004, dog med små variationer landene imellem. Den mest markante forskel er, at omkostningerne i Brasilien er steget til omkring 7 kr. pr. slagtekrop. USA havde i 2005 de laveste produktionsomkostninger. Omkostningerne i Danmark er ca. 2 kr. højere pr. kg slagtekrop.

Fjerkrækød

Rapporten omfatter produktion af slagtekyllinger i Danmark og udvalgte EU-lande samt USA og Brasilien. Alle lande er eksportører af fjerkrækød. De udvalgte EU-lande står for 40 pct. af EU's slagtekyllingeproduktion. Beregningerne i rapporten er baseret på 2004-tal. Nøgletallene fremgår af tabel 5.20.

Sammenligningen af produktionsomkostningerne i de forskellige lande er baseret på gennemsnitlige produktionsomkostninger på en farm med plads til 75.000 kyllinger. For Danmark er der suppleret med tal fra FØI, baseret på 38 bedrifter med gennemsnitlig plads til 71.000 kyllinger.

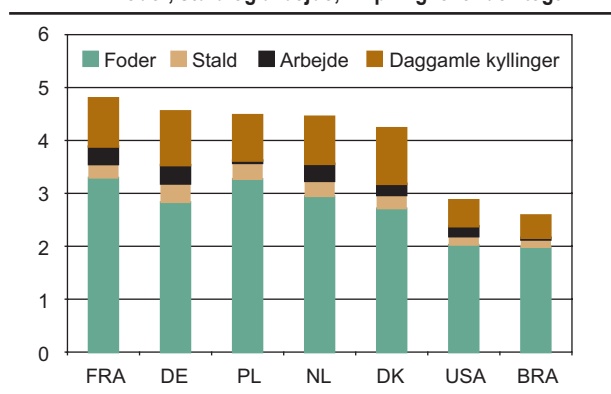
Omkostninger til dyr, foder, stald og arbejde

Sammenligningen viser, at omkostningerne i EU til dyr, foder, stald og arbejde er højest i Tyskland og Frankrig. Omkostningerne er lavest i Danmark. De lavere omkostninger i Danmark skyldes en høj produktivitet og effektiv produktionsform. Som det ses af figur 5.21 medfører det relativt lave udgifter til foder og arbejde.

Tabel 5.20. Nøgletal for produktionen af slagtekyllinger, 2004

	Danmark	Tyskland	Holland	Frankrig	Polen	USA	Brasilien
Foderpris kr./ 100 kg	150	161	169	176	176	103	104
Daggl. kylling kr./stk	2,07	1,87	1,82	1,72	1,85	1,09	0,97
Levende slagtevægt, gr.	1.979	1.918	2.120	1.962	2.250	2.315	2.400
Foderforbrug pr. kg tilvækst	1,73	1,75	1,74	1,87	1,85	1,96	1,9
Dødelighed, pct.	3,7	3,8	3,8	3,8	4,0	4,5	4,5

Figur 5.21 Omkostninger fjerkrækød til daggamle kyllinger, foder, stald og arbejde, kr. pr. kg levende vægt

USA og Brasiliens produktionsomkostninger er en del lavere end EU-landenes. Det skyldes dels de klimatiske betingelser, der gør det muligt at producere slagtekyllinger i relativt simple og billige stalde, men også at primærproduktionen foregår i effektivt organiserede vertikale integrationer. Disse integrationer betyder, at et selskab ejer dyrene og leverer daggamle kyllinger, foder, medicin og rådgivning til landmanden. Landmanden får leje for staldene og løn efter det produktionsmæssige resultat. Den optimale gearing mellem de enkelte led i kæden reducerer de samlede omkostninger.

Desuden har USA og Brasilien fordel af billig arbejdskraft og lavere foderpriser. Både majs og soja dyrkes lokalt med lavere transportomkostninger og lønudgifter på foderfabrikkerne. De lavere foderudgifter slår også igennem på prisen på daggamle kyllinger.

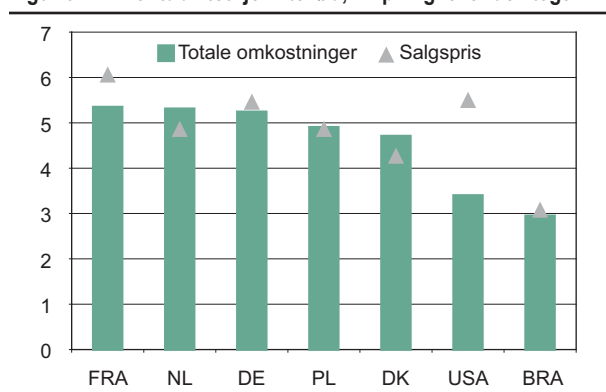
For USA og Brasilien betyder den lempeligere lovgivning inden for dyrevelfærd og miljø endvidere lavere staldomkostninger. Tilladelse til at bruge

kødbenmel reducerer yderligere foderomkostninger og giver afsætning for slagteaffald.

Samlet rentabilitet

Selvom de enkelte parametre, der indgår i produktionsomkostningerne, er lavere i ét land, så betyder det ikke nødvendigvis lavere totale produktionsomkostninger. Eksempelvis har Holland ligesom Danmark en god produktivitet og relativt lave foderomkostninger. Men til gengæld har de højere omkostninger end de øvrige lande til at komme af med gødning og til energi, hvilket betyder, at de samlede omkostninger er på højde med Tyskland og Frankrig, som det ses af figur 5.22. Danmark og Polen har de laveste samlede produktionsomkostninger i EU.

Figur 5.22 Rentabilitet fjerkrækød, kr. pr. kg levende vægt

I Danmark betyder en lav afregningspris sammenlignet med prisen i de øvrige EU-lande, at produktionen ikke var rentabel i 2004, selvom der var det laveste omkostningsniveau blandt de udvalgte EU-lande. Trods høje produktionsomkostninger ses den bedste rentabilitet i EU i Frankrig og derefter Tyskland. De amerikanske afregningspriser for fjerkræprodukter var atypisk høje i 2004, og den høje rentabilitet førte til massive udvidelser inden for sekto-

ren med efterfølgende prisfald på både æg og fjerkrækød.

Ægproduktion

Rapporten omfatter konventionel ægproduktion i Danmark og udvalgte EU-lande samt USA og Brasilien. De udvalgte EU-lande står for 45 pct. af EU's ægproduktion. Beregningerne i rapporten er baseret på 2004 tal. Nøgletallene fremgår af tabel 5.23.

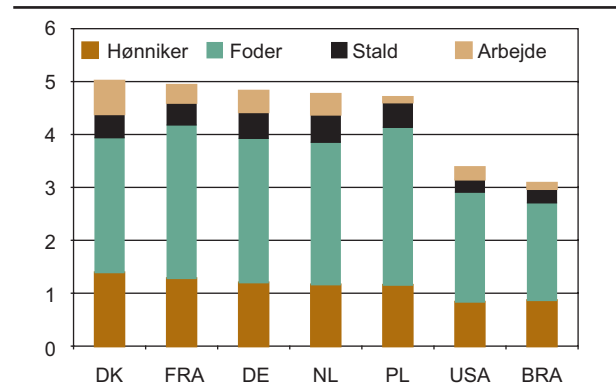
Sammenligningen af produktionsomkostningerne i de forskellige lande er baseret på gennemsnitlige produktionsomkostninger på besætninger med mindst 50.000 høner i bure. For Danmark er der anvendt beregninger fra FOI, baseret på konventionelle bedrifter med gennemsnitligt 31.200 høner pr. bedrift. Det skal bemærkes, at der i FØI's opgørelser indgår et antal skrabeægbesætninger. En sammenlignende beregning af omkostninger i burægproduktionen baseret på Fjerkrærådets tal for udgifter til staldanlæg og arbejdstidsforbrug har dog vist en meget lille afvigelse på disse poster.

Omkostninger til dyr, foder, stald og arbejde

Sammenligningen viser, at omkostningerne i EU til dyr, foder, stald og arbejde er højest i Danmark og Frankrig, mens omkostningerne i Tyskland, Holland og Polen ligger lidt lavere. De højere omkostninger i Danmark skyldes især højere udgifter til hønniker og arbejde, som det ses af figur 5.24. De højere arbejdsomkostninger kan til dels skyldes, at de danske opgørelser er baseret på bedrifter med en lavere gennemsnitsstørrelse. Arbejdstidsforbruget pr. årshøne falder som regel, når anlægsstørrelsen stiger.

USA og Brasiliens produktionsomkostninger er en del lavere end EU-landenes. De lavere produktionsomkostninger skyldes lavere foderomkostninger

Figur 5.24 Omkostninger æg, til hønniker, foder, stald og arbejde, kr. pr. kg æg

samt at produktionen er koncentreret på meget store farme, hvor hønerne opstaldes i relativt billige og simple stalde. Produktionen er heller ikke underlagt samme krav til staldenes indretning og belægningsgrad. Hvor det siden 2004 er lovkrav i EU, at hønerne skal have 550 cm² til rådighed, er der ingen lovkrav i Brasilien og USA. Belægningsgraden ligger typisk mellem 350 og 400 cm² pr. høne. Brasilien og USA har heller ikke forbud mod anvendelse af kødbenmel.

Samlet rentabilitet

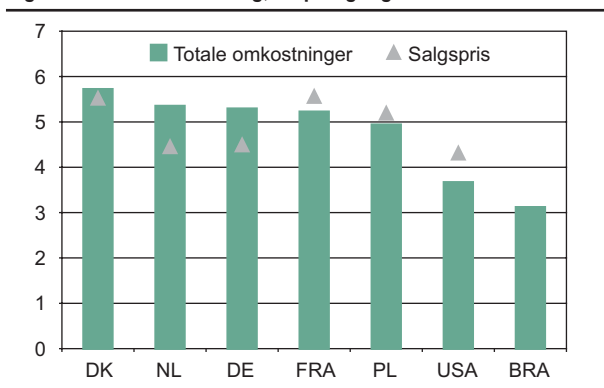
Danmark havde i 2004 de højeste samlede produktionsomkostninger blandt EU-landene, jf. figur 5.25. De samlede produktionsomkostninger i Tyskland, Holland og Frankrig var, trods variation i de enkelte udgiftsposter, næsten ens i 2004. Fx har Holland relativt høje omkostninger til bortskaffelse af gødning og høje afgifter på energi. Det udligner de lavere foderomkostninger forårsaget af en høj produktivitet. Polen har de laveste samlede produktionsomkostninger blandt EU-landene, fortrinsvis pga. lavere arbejdsomkostninger, samt færre vaccinationsomkostninger.

Frankrig og Polen havde den bedste rentabilitet blandt EU-landene i 2004. I Frankrig skyldtes det især en høj ægpris. Også Danmark havde en høj

Tabel 5.23. Nøgletal for produktionen af æg

	Danmark	Tyskland	Holland	Frankrig	Polen	USA	Brasilien
Foderpris kr./ 100 kg	129	129	133	139	140	101	86
Hønnike 20 uger, kr./ stk.	29,04	24,38	24,45	24,23	23,25	26,65	17,10
Æglægningsperiode, dage	392	385	400	355	400	400	395
Æg/høne	329	325	334	296	317	324	316
Dødelighed, pct.	4,8	6,8	6,5	6,5	8,7	7,5	8

Figur 5.25 Rentabilitet æg, kr. pr. kg æg

ægpris i 2004. Rentabiliteten var derfor bedre end i Tyskland og Holland trods deres lavere omkostningsniveau. Den høje ægpris i Danmark skyldes gode afsætningsforhold på hjemmemarkedet. Krav om fødevarerikkerhed betyder, at forbrugerne foretrækker danske æg frem for udenlandske. De amerikanske afregningspriser på æg og andre fjerkræprodukter var atypisk høje i 2004, og den høje rentabilitet førte til massive udvidelser inden for sektoren med efterfølgende prisfald på både æg og fjerkrækød.

Ændringer fra 2005 til 2007

De beregnede omkostninger afspejler priser og produktionsvilkår samt valutakurser for 2005 - dog 2004 for svin og fjerkræ. På alle områder har EU-landmændene højere omkostninger end deres konkurrenter uden for EU.

En række lande rammes ofte af ekstreme vejrforhold, som griber voldsomt ind i produktionsvilkårene. Et nyligt eksempel er tørken i Australien i 2006, som halverede hvedehøsten og begrænsede foderproduktionen til kvægholdet. Tørken øgede australske landmænds omkostninger markant, og verdensmarkedspriserne på korn og mejeriprodukter er øget markant.

Valutakurserne har også stor betydning for omkostningerne. Fra 2000 til 2002 nedskrev Argentina valutaen overfor US-dollar til en tredjedel, og Brasilien nedskrev sin valuta med op mod 40 pct. Disse devalueringer øgede landenes konkurrenceevne markant også over for EU. For at dæmpe inflationsudviklingen har Argentina siden indført afgifter på en række eksportvarer. Brasiliens Real har efterfølgende genvundet hovedparten af sin styrke og er nu tilbage på niveauet fra 2000 til ugunst for eksporterhvervenes konkurrenceevne.

Det vedvarende fald i den amerikanske dollar over for de fleste lande siden analyseårene har til gengæld styrket amerikanske landmænds konkurrenceevne.

Selvom en række af disse udviklinger bidrager til at indsnævre EU-landmændenes meromkostninger, så er EU-landmændene fortsat hæmmet af høje lønomkostninger og meromkostninger til miljø, fødevarerikkerhed og dyrevelfærd, som det ikke er muligt at overvælte i priserne. Det er nødvendig med stor fokus på disse ekstraomkostninger i en tid med stigende importkonkurrence som følge af handelsfrigørelse og støttereduktioner.

Bilag 1

Fragtrater for søtransport

		Kr./ton
Korn	US-Gulf - Nordeuropa maj 2006 - maj 2007	110-240
Kød (frosset):	Tarifpriser juni 2007	
	Argentina - Nordeuropa	1.037
	Brasilien - Nordeuropa	990
	Australien - Nordeuropa	1.440
	USA - Nordeuropa	1.080
	Nordeuropa - Japan	750
Smør	New Zealand - Nordeuropa	880
	Australien - Nordeuropa	990

Fragtraterne på korn er for ladninger på over 40.000 tons. Raterne har varieret mellem 21 dollars i juni 2006 og 44 dollars i maj 2007.

For kød er anført tarifpriser pr. juli 2007. Det er fra shippingfirmaet anført, at raterne varierer afhængig af de benyttede havne, og at der kan forhandles 15-30 pct. rabatter ved store kontrakter.

Raterne for smør er aktuelle satser oplyst af Arla og gælder for transporten havn til havn. Der vil være yderligere omkostninger til kørsel, tolldokumenter mv.

Bilag 2

Ha-udbytter for hvede, raps og sojabønner, hkg/ha

Hvede

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Gns. 2000-2005
Danmark	74,8	73,6	70,3	70,8	71,4	72,3	72,2
Tyskland	72,8	78,8	69,1	65,0	81,8	74,7	73,7
Polen	32,3	35,3	38,5	34,0	42,8	39,5	37,1
Ungarn	36,0	43,1	35,2	26,4	51,2	45,0	39,5
Ukraine	19,8	31,0	30,5	14,7	31,7	28,5	26,0
USA	28,3	27,0	23,6	29,7	29,0	29,0	27,8
Canada	24,4	19,5	18,3	22,5	26,2	27,2	23,0
Argentina	24,9	22,4	20,3	25,4	26,3	25,3	24,1

Raps

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Gns. 2000-2005
Danmark	29,6	26,8	25,9	33,2	38,4	30,6	30,8
Tyskland	33,2	36,5	29,6	28,7	41,1	37,5	34,4
Polen	21,9	24,0	21,7	18,6	30,3	26,4	23,8
Ungarn	15,5	18,7	16,0	13,5	26,3	22,6	18,8
Ukraine	8,0	11,6	7,3	6,4	10,3	12,0	9,3
Canada	14,6	13,0	12,4	13,9	15,3	18,0	14,5

Sojabønner

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Gns. 2000-2005
USA	25,6	26,6	25,6	22,8	28,4	28,4	26,2
Brasilien	24,0	28,0	26,1	28,0	23,0	22,3	25,2
Argentina	23,4	25,8	26,4	28,0	22,0	27,3	25,5

Kilde: FAO.

Bilag 3

Valutakurser

1\$ = national valuta

Land	Mønt	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Juli 2007
USA	USD	1	1	1	1	1	1	1	1
Danmark	DKK	8,09	8,32	7,88	6,59	5,99	6,00	5,95	5,43
Tyskland	EUR	1,09	1,12	1,06	0,89	0,81	0,81	0,80	0,73
Frankrig	EUR	1,09	1,12	1,06	0,89	0,81	0,81	0,80	0,73
Spanien	EUR	1,09	1,12	1,06	0,89	0,81	0,81	0,80	0,73
Sverige	SEK	9,17	10,32	9,72	8,09	7,35	7,48	7,38	6,64
Ungarn	HUF	282	286	258	225	202	200	210	178
Polen	PLZ	4,35	4,10	4,08	3,89	3,64	3,24	3,10	2,72
Canada	CAD	1,49	1,55	1,57	1,40	1,30	1,21	1,13	1,05
Argentina	ARS	1,00	1,00	3,11	2,99	2,96	2,93	3,05	3,10
Brasilien	BRL	1,83	2,38	2,97	3,12	2,93	2,43	2,18	1,87
Kina	CNY	8,28	8,28	8,29	8,29	8,29	8,20	7,97	7,57
Ukraine	HRN	5,50	5,38	5,49	5,51	5,47	5,16	5,05	5,00
Australien	AUD	1,72	1,93	1,84	1,54	1,36	1,31	1,33	1,15
New Zealand	NZD	2,20	2,38	2,16	1,72	1,51	1,42	1,54	1,26

Kilde: Danmarks Nationalbank, The Economist.

Dansk Landbrug

Axelborg, 4. sal
Vesterbrogade 4A
1620 København V
Tlf. 33 39 46 00

E-mail: dl@dansklandbrug.dk
www.dansklandbrug.dk